

The left side of the slide features a series of vertical stripes in various shades of pink and purple. Overlaid on these stripes are several circles of different sizes, also in shades of pink and purple, arranged in a vertical line.

REHBERLIK

ÇAĞDAŞ EĞİTİM ANLAYIŞI VE ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

Hızlı sosyo-kültürel ve ekonomik değişmeler, teknoloji alanındaki gelişme ve buluşlar, demokratik düşüncelerin yaygınlaşması, insana verilen değerin artması gibi sebeplerle insanların eğitime olan bakış açısı değişmiştir.

Çağdaş, bilimsel anlayışa göre eğitim; bireyin bedensel, zihinsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplum için en uygun şekilde gelişmesine yardımcı olma sürecidir. Bu nedenle, çağdaş eğitimde bireyin kendisini gerçekleştirmesine yardımcı olmak amaçlanır.

ÇAĞDAŞ ANLAYIŞA GÖRE EĞİTİMİN AMAÇLARI

Çağdaş anlayışa göre eğitimin genel amacı; gerek bedensel gerekse zihinsel olarak sağlıklı, yaşadığı topluma etkin şekilde uyum sağlayabilen ve insanlığa katkıda bulunabilen bireyler yetiştirmektir; bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır.

Bu genel amaca göre çağdaş eğitimin bireyi "kendisi için" ve "toplum için" yetiştirmek amacıyla olduğunu görmekteyiz.

1. Bireyi Kendisi İçin Yetiştirmek

Eğitimde amaç, bireyin önce "kendisi için" yararlı ve gerekli donanımları kazanmasını sağlamaktır. Eğitim bunu gerçekleştirmek için şu alt amaçlara ulaşmaya çalışır:

- ✓ Bireyi bir meslek sahibi yapmak
- ✓ Bireyin toplumsal uyumunu sağlamak
- ✓ Bireye, kendisini geliştirme olanakları sağlamada yardımcı olmak.

2. Bireyi Toplum İçin Yetiştirmek

Bireyin toplumun düzenini ve sürekliliğini sağlamak iyi bir insan, iyi bir vatandaş olarak yetişmesi için çalışmak önemli bir amaçtır. Bunu sağlayabilmek için öncelikle şu alt amaçlara ulaşmaya çalışır:

- ✓ Toplumun ekonomik yaşamı için nitelikli insan gücünü sağlamak.
- ✓ Bireye iş yaşamında esnek, gelişmeye açık, yaratıcı ve verimli olabilecek davranışlar kazandırmak.
- ✓ Toplum için iyi bir vatandaş yetiştirmek.

ÇAĞDAŞ EĞİTİM ANLAYIŞINA GÖRE OKULLARDA VERİLEN HİZMETLER

Çağdaş eğitim anlayışının ortaya çıkmasıyla okulların fonksiyonlarında da çeşitli değişiklikler ortaya çıkmıştır. Buna bağlı olarak da yeni hizmet alanları ortaya çıkmıştır. Geleneksel okullarda verilen **öğretim** ve **yönetim** hizmetinin yanına çağdaş eğitim anlayışıyla beraber **öğrenci kişilik hizmetleri** de eklenmiştir.

Çağdaş eğitim anlayışını, geleneksel eğitim anlayışından farklı kılan en önemli öğe öğrenci kişilik hizmetleridir.

ÇAĞDAŞ ÖRGÜN EĞİTİM

```
graph TD; A[ÇAĞDAŞ ÖRGÜN EĞİTİM] --> B[ÖĞRETİM]; A --> C[YÖNETİM]; A --> D[ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ];
```

ÖĞRETİM

Öğretmen tarafından öğrenciye bilgi, beceri kazandırmak ve onun zihinsel gelişimini sağlamak amacıyla yürütülen faaliyet.

YÖNETİM

Öğretim ve Ö.K.H'nin daha sistemli ve düzenli olarak yürütülmesi için gerekli personel, araç gereç vb. sağlama ve programları yürütmekle yükümlü örgüt.

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

Öğrencilerin öğretim hizmetlerinden en etkili şekilde yararlanabilmeleri ve kendilerini tüm yönleriyle gerçekleştirebilmeleri için uygun ortam sağlamaya yönelik olan hizmetler.

Öğrenci Kişilik Hizmetleri

Bu hizmetler öğrencilerin eğitim ve öğretimden en iyi şekilde faydalanabilecekleri ortamı sağlamayı amaçlamaktadır. Öğrenci kişilik hizmetleri; okulda öğretim çalışmalarından ayrı olarak yapılan, öğrencinin psikolojik ve toplumsal olarak sağlıklı bir şekilde gelişmesine hizmet eden çeşitli etkinlikleri kapsamaktadır. Ö.K.H., öğretim ve yönetim hizmetlerinden ayrı bir hizmet alanı olsa da, onlara paralel olarak fonksiyon gösterir. Ancak yöntemleri farklıdır.

Öğrenci kişilik hizmetlerinin amacı; bireyin her yönüyle gelişmesine ve sağlıklı bir kişilik kazanmasına olanak sağlayacak eğitim ortamını oluşturmaktır.

Öğrenci kişilik hizmetlerinin kapsamı; genel olarak eğitim süreci içindeki öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamaya, öğretimi güçleştiren sorunları ortadan kaldırmaya yöneliktir.

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

SOSYAL-KÜLTÜREL HİZMETLER

Boş zamanlarını değerlendirme olanakları sağlama, spor, kültür, sanat etkinlikleri düzenleme

SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ

Burs, kredi, yurt, yemek, ulaşım yardımı

ÖZEL YETİŞTİRME HİZMETLERİ

Özel yetenekleri geliştirme çalışmaları; başarısızlık nedeniyle yeteştirici kurslar açma

ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ

Kaynaştırma programı, özel eğitim sınıfı, özel eğitim okulu

SAĞLIK HİZMETLERİ

Sağlık kontrolleri ve taramaları, tedavi hizmetleri

REHBERLİK VE PSİK. DAN. HİZMETLERİ

Psikolojik danışma ve oryantasyon

Özel Eğitim Hizmetleri

1. Kaynaştırma:

Zihinsel, bedensel, işitme veya görme yetersizliğine sahip, öğrenme güçlüğü bulunan ya da üstün yetenekli öğrencilerin normal sınıftaki akranlarıyla birlikte eğitilmeleridir.

2. Özel Eğitim Sınıfı:

Normal bir okulda sadece engelli ya da üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim veren sınıflardır.

3. Özel Eğitim Okulu:

Hedef kitlesi sadece belli bir engel türünde ya da üstün yetenekli öğrenciler olan okullardır. Ör: İşitme engelliler İlköğretim okulu

Okullarda Rehberlik Hizmetleri'nin Verilmesini Gerektiren Nedenler:

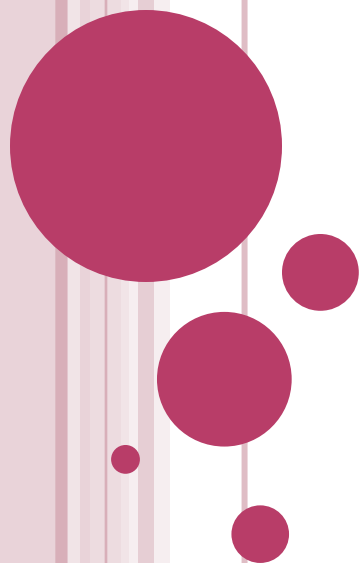
- Öğrenci merkezli eğitim anlayışının gelişmesi
- Eğitim bilimlerindeki gelişmeler
- Bireysel farklılıkların eğitimde dikkate alınması
- Bireylerin benlik gelişimi ve duygusal gelişiminin öneminin artması

- Toplumda akıl sağlığının ve sağlam kişiliğinin önem kazanması
- Demokratik yaşam tarzının gelişmesi
- Mesleki tercihlerin zorlaşması
- Çocukluk(öğrencilik) döneminin kişiliğin gelişiminde önemli olması
- Hümanist-İnsancıl yaklaşımın bireyi merkeze alan ve değer veren anlayışı

REHBERLİĞE GİRİŞ

REHBERLİĞİN TANIMI

Rehberlik; bireyin kendini anlaması, çevresindeki olanakları tanınması, doğru kararlar vererek, **özünü gerçekleştirebilmesi** için yapılan sistemli ve profesyonel bir yardım sürecidir.

Diğer bir tanıma göre rehberlik, bireyin kendini anlaması, kapasitesini kendine uygun düzeyde geliştirmesi ve çevresiyle dengeli ve sağlıklı bir uyum içine girmesi ve böylece **kendini gerçekleştirmesi** için uzman kişilerce yapılan psikolojik yardımdır.

- Bilimsel sistemli ve profesyonel bir süreçtir.
- Bireyi merkeze alır.
- Gizlilik esastır. Gönüllülük gerektiren bir hizmet alanıdır.
- Herkese verilir. Sürekli dir.
- Bireyin karar verme stratejilerini geliştirme sürecidir.
- Bireye farklı seçenekler sunma ve bireyin kendisi ile ilgili kararlar alabilmesine yardım faaliyetidir.
- Birinci işlevi bireyin kendisini tanımasıdır.
- Bireye yardım etme sürecidir.
- Ekip çalışması gerektirir.

- Yalnızca problemlı bireylere verilir.
- Bu hizmeti herkes verebilir.
- Öğüt verme, karar verme hizmetidir.
- Yalnızca derslerde verilir.
- Bireyin her türlü problemini çözer.
- Bireye acıma duygusu ile bakılır.
- Bireyi dışarıdan yönlendirme sürecidir.
- Zorlama vardır.
- Bireyi disipline etme(kontrol) sürecidir.
- Problemlı bireyleri kayırma ve kollama sürecidir.
- Belli yaş grubundaki bireylere yöneliktir.

REHBERLİĞİN AMACI

Rehberliğin temel amacı; bireyin kendini gerçekleştirmesine ve kendisinde var olan gizil potansiyelin açığa çıkarılmasına yardımcı olacak etkinlikleri düzenlemektir. Bunun için;

Bireyin,

- Kendisini tanıması, anlaması ve kabul etmesi,
- Gizil güçlerini geliştirmesi,
- Çevredeki imkanları tanıması,
- Çevresine uyum sağlaması amaçlanır.

Rehberliğin alt amaçlarından biri olarak bireyin mutlu verimli olabilmesi için;

- Desteği kendi içinden alma,
- Zamanının iyi kullanma,
- Kendine özgü verimli ders çalışma yöntemlerini belirleme,
- Karar verme stratejileri geliştirme ve etkin kararlar alma,
- Problem çözme,
- Plan yapma,
- İyi insan ilişkileri kurma ve geliştirme

- Kendini tanıma ve kabul etme
- Öğrenme ve çalışmaya karşı olumlu tutum geliştirme,
- Kişisel ve zihinsel özelliklerinin(ilgi ve yetenekler) farkına varma

gibi özelliklere sahip olması gerekir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanın nihai amacı; **bireyin kendisini gerçekleştirmesine** yardımcı olmaktır. Bireyin kendini gerçekleştirmesi; kendini tanıması, anlaması ve kabul etmesi, çevresindeki imkanları öğrenmesi, gizil güçlerini geliştirmesi ve çevresine uyum sağlanması gibi bazı temel adımların atılması ile sağlanır.

İnsanın kendini gerçekleştirmesi Maslow'un aşağıda sunulan ihtiyaçlar hiyerarşisindeki en üst basamağına ulaşması demektir.

5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı	↑	(Üst Düzey) ↑ Psikolojik Danışma Hizmetleri
4. Saygı İhtiyacı	↑	
3. Ait olma-Sevgi İhtiyacı	↑	
2. Güvenlik İhtiyacı	↑	(Alt Düzey) ↑ Rehberlik Hizmetleri
1. Fizyolojik İhtiyaç	↑	

REHBERLİĞİN GENEL İŞLEVLERİ


```
graph TD; A[REHBERLİĞİN GENEL İŞLEVLERİ] --> B[1. Bireyin kendini tanımasına, anlamasına ve kabul etmesine yardım etme]; A --> C[2. Bireyin, çevresindeki imkanları tanımasına yardım etme]; A --> D[3. Bireyin potansiyellerini uygun çevresel koşullarda kullanmasına yardım etme];
```

1.

Bireyin kendini tanımasına, anlamasına ve kabul etmesine yardım etme

2.

Bireyin, çevresindeki imkanları tanımasına yardım etme

3.

Bireyin potansiyellerini uygun çevresel koşullarda kullanmasına yardım etme

1.Rehberliğin Birinci İşlevi (Bireyin Kendini Tanımasına, Anlamasına ve Kabul Etmesine Yardımcı Olma)

Bireyin kendisini tanıması; bedenini, zihinsel yeteneklerini, güçlü ve zayıf yönlerini, hoşlanmadığı etkinlikleri, psikolojik ihtiyaçlarını, tutum ve değerlerini tanıması, anlaması ve bunları kabul etmesidir. Bireyi tanıma çalışmaları, dıştan tanıma çalışmaları(gözlem, anket, test vb.) ve içten kendini değerlendirme çalışmaları (öz geçmiş, otobiyografi) ile elde edilir ve bu bilgiler ikili görüşmelerle danışana(öğrenciye) bildirilir. Bireyin kendini tanımasına yardımcı olmak rehberliğin birinci işlevidir.

2.Rehberliğin İkinci İşlevi (Bireyin Çevresindeki İmkanları Tanımasına Yardımcı Olma)

Bireyin çevresindeki imkanları tanıması; çevresinde kendisine açık olan ve kendi gelişimine yardımcı olacak imkanları öğrenmesidir. Bireyin çevresindeki imkanları öğrenmesine yönelik hizmetler rehberliğin **bilgi verme** olarak adlandırılan **ikinci işlevidir**. Bilgi verme işlevi; bireye yeteneklerine, ilgilerine, değerlerine ve diğer kişilik özelliklerine uygun okul, program ve meslekler hakkında bilgi verme, verimli ders çalışma yolları, disiplin kuralları, boş zamanları değerlendirme konularındaki bilgilendirme etkinliklerini içerir.

3.Rehberliğin Üçüncü İşlevi (Bireyin Sahip Olduğu Potansiyelleri Uygun Çevresel Koşullarda Kullanabilmesini Sağlama)

Rehberliğin üçüncü işlevi ise, birinci ve ikinci işlevin uzlaşmasıdır. Yani; kendini tanıyan, gerçekçi biçimde potansiyellerini ortaya koyan bireyin var olan bu potansiyellerini uygun çevresel koşullarda kullanmasını sağlamak, başka bir ifade ile uygun kararlar verebilmesine yardımcı olmaktır. Böylece rehberlik hizmetleri bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmayı hedefler. Kendisini ve çevresini gerçekçi bir biçimde tanıyan birey, ancak bu ikisini bağdaştırdıktan sonra kendini gerçekleştirebilir.

REHBERLİĞİN İLKELERİ

1. Rehberliğin temelinde insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili, demokratik ve insancıl bir anlayış vardır.

Bu anlayışa göre her bireyin değerli olduğu, insanların ihtiyaçlarının karşılanması önemi, insanlara seçme özgürlüğü sunma gibi tüm insanların hak ve özgürlüklerini ön planda tutan bir felsefe benimsenmiştir. Bu nedenle rehberlik hizmeti veren kişinin bu anlayışı benimsemiş olması beklenir.

2.Rehberlikte gönüllülük esastır, zorlama yoktur.

Rehberlik hizmetleri çerçevesinde sunulan hizmetlere bireylerin gönüllü olarak katılmalarına özen gösterilmelidir. Gönüllülük ilkesini benimsemiş bir eğitimci öncelikle rehberlik hizmetini tanıtır ve onları bu hizmetlerden yararlanmaları konusunda cesaretlendirir ve destekler.

3.Rehberlik anlayışı, öğrenciyi merkeze alan bir eğitim sistemini öngörür.

Rehberlik hizmetlerinin temelinde öğrenci yer alır. Öğrenciyi merkeze alan bu anlayış öğrencinin biyo-psiko-sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Bu çerçevede hizmetler öğrencilerin gelişim özellikleri, ihtiyaç ve yeteneklerine göre düzenlenir.

4.Rehberlik hizmetleri, hizmet talep eden kişi ile uzaman arasında işbirliğiyle yurutulur (Ekip calışması)

Rehberlik hizmetleri doğası gereği bir takım calışması gerektirir. Danışman ancak diğer ilgililerin işbirliği ile rehberlik hizmetlerini etkili bir şekilde yurutebilir. Rehberliğin hedeflerine ulaşabilmesi ancak bu işbirliğinin uygun şekilde yapılmasına bağlıdır.

5.Öğrencilere rehberlik hizmeti verirken, onları her yönüyle tanımak amaçlanır.

Rehberlik hizmetlerinin nihai amacı olan kendini gerçekleştirmeye ulaşabilmesinin ilk şartı öğrencilerin kendilerini tanımalarını sağlamaktır.

6.Rehberlik hizmetlerinde gizlilik esastır.

Özellikle öğrenciye yasal ve psikolojik olarak zarar verebilecek olan bilgilerin gizliliğine özen gösterilmelidir. Gizlilik ilkesinin temelde danışan ve danışman arasında güvenin oluşmanı sağlar.

7.Rehberlik hizmetleri yararlanmak isteyen her bireye sunulur, tüm öğrencilere açıktır.

Rehberlik hizmetleri tüm bireylere açıktır. Rehberlik sadece sorun yaşayan bireylere yönelik bir hizmet değildir. Sorunlu ya da sorunsuz tüm öğrencileri kapsayan bir alandır.

8.Rehberlik hizmetleri her okulun amaç ve ihtiyaçlarına göre değişik uygulamalar olarak sunulabilir. Ancak, ilkeler öğretim kademelerine ya da okul türlerine göre değişmez.

Okul öncesinden başlayarak yükseköğretimin sonuna kadar sunulan rehberlik hizmetlerinde kullanılan programlar okulların nitelik, amaç, yapı, düzey, koşul ve olanaklarına göre farklılık gösterir. Her okul kendi amaçlarını, öğrenci sorunlarını, ihtiyaç ve beklentilerini tespit ettikten sonra programını hazırlamalıdır. Bir tek programın aynı öğretim kademesinde ve her okulda uygulanması bu bağlamda sakıncalıdır.

9.Rehberlik hizmetleri, bireyi merkeze alan, planlı ve programlı bir profesyonel yardım hizmetidir.

Eğitimin her boyutu, rehberliğin de amacına ulaşabilmesi belli bir sistem içinde yürütülmesine bağlıdır. MEB tarafından hizmetlerin yürütülmesindeki görev dağılımı ilgili yönetmeliklerle belirlenmelidir. Bu hizmetlerin sunulması sürecinde alan uzmanı olan psikolojik danışmanların liderliği önem taşımaktadır. Ayrıca bu hizmetlere katılan yönetici ve öğretmenlerin bu alanda bilgi, beceri ve donanıma sahip olması gereklidir.

10.Rehberlik eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçasıdır.

11.Rehberlik hizmetlerinde birey, sorumluluk bilinci ile seçme özgürlüğü hakkına sahiptir. Birey adına karar verilmez.

Rehberlik hizmetleri seçenek sunma ve bilgilendirme yoluyla bireyin özgür olarak karar vermesini sağlar. Böylece kişi kendisi için en uygun yolu seçebilir.

12.Rehberlik hizmetinde süreklilik esastır. Yaşam boyu süren bir hizmettir.

İnsan gelişiminin bir süreç olmasından hareketle öğrencinin gelişimini destekleyen rehberlik hizmetlerinin de sürekli olması ve yaşam boyu sürmesi kaçınılmazdır.

13.Rehberlik hizmetlerinde bireysel farklılıklara saygı esastır.

Her öğrenci kendine özgü bir bütündür. Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan rehberlik hizmetleri bu bağlamda bireysel farklılıklara saygı duymalıdır.

14.Rehberlik hizmetleri, hem bireye hem de topluma karşı sorumludur.

Öğrencinin gelişimine ve uyumuna yönelik olan rehberlik hizmetleri, öğrencinin körü körüne topluma uyum sağlamasına değil, dinamik bir uyum gösterebilmesi için gerekli yeterlilikleri kazanmasına yardımcı olmaktır. Rehberlikte bu çerçevede bireye sağlanan katkıyla toplumsal değişim ve gelişim de hedeflenir.

15.Rehberlikte özerklik esastır.

Rehberlik hizmetlerinin temelinde yer alan insancıl kurama göre her birey kendi sorununu çözebilme gücüne sahiptir. Bu nedenle rehberlikte birey adına sorun çözülmez, sorunu çözmesine yardımcı olunur. Yani bireye balık verilmez, balık tutmak öğretilir.

REHBERLİĞİN GELİŞİMİ VE DAYANDIĞI TEMELLER

REHBERLİĞİN TARİHİ GELİŞİMİ

Rehberlik önce meslek seçimine yardım faaliyeti olarak başladı. **Mesleki rehberlikle** birlikte öğrencinin başarı durumları ile ilgilenildi. Daha sonra öğretimin bireyselleştirilmesi çabası **eğitsel rehberliği** gündeme getirdi. Bir sonraki adım olarak öğrencinin duygusal ve sosyal sorunları ile ilgilenme olarak tanımlanan **kişisel rehberlik** ön plana çıktı.

Başta kişisel rehberlik sadece uyumsuz ve davranış bozukluğu gösteren öğrencilere yönelikti, fakat davranış bozukluklarının ortadan kaldırılmasının kolay olmayacağına anlaşılmaya başladıkça bu durumları yaratan nedenlerin ortadan kaldırılması gerektiği bilinci doğdu. Bu da rehberliğin **önleyici** işlevini ortaya çıkardı.

Öğrencilerin sağlam bir kişilik oluşturmalarına yardım ise rehberliğin **geliştirici** işlevini öne çıkardır.

Rehberlik çalışmaları başlangıçta orta öğretim kurumlarında başlamış daha sonra ilk ve yüksek öğretimi de kapsamıştır.

Fakat rehberlik hizmetleri eğitimle sınırlı kalmayarak bu sektörün dışına çıkarak aile, sanayi ve sağlık alanında da talep edilen bir hizmet olmuştur.

Türkiye de ilk kez 1953-1954 ders yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerinde rehberlik bağımsız bir ders olarak programda yer almıştır. 1955 yılında Ankara'da Demirlibahçe İlkokulunda "Psikolojik Servis Merkezi" adıyla ilk rehberlik merkezi açılmıştır.

1970-71 öğretim yılında MEB 24 okulda rehberlik uygulamalarını resmen başlatmıştır.

REHBERLİĞİN DAYANDIĞI TEMELLER

Rehberlik; psikoloji, sosyoloji ve felsefe gibi insanı konu alan bütün bilim dalları ile ilişki içindedir.

Rehberliğin Psikolojik Temlleri:

Rehberlik bireyi konu alan bir hizmet alanı olarak, psikoloji ile ilişki içinde olmak zorundadır. Psikoloji gibi rehberliğin de bireye yönelmesinin bazı sebepleri vardır. Bunlar:

1. Bireysel farklar/ayrılıklar; öğrencinin özelliklerine uygun etkinlikleri gerçekleştirecek bir program uygulamak gerekir.

2.Bireysel nitelik farklılıkları; insanlar arası bireysel farklılıklar olduğu gibi bir birey kendi içinde niteliklerinin dereceleri bakımından farklıdır.

3.Cinsiyet farklılıkları

4.Ruh sağlığı gelişimi

5.Kişilik ve benlik gelişimi; kişilik, bireyi diğer bireylerden ayıran, biyolojik, toplumsal ve psikolojik özellikler bütününe verilen addır. Benlik ise bireyin kendisini algılayış biçimidir. Rehberlik hizmetleri bireye olumlu benlik bilinci kazandırmayı amaçlamaktadır.

Rehberliğin Sosyolojik Temelleri:

Sosyal psikoloji ve sosyolojiye ait bazı kavramlar rehberlik hizmetinin sunulması için bilinmesi zorunlu olan kavramlardır. Bunlar:

- 1.**Kültür boşluğu;** maddi kültürdeki(bilim ve teknoloji) hızlı değişmelerin manevi kültürün(ahlak ve değerler) önüne geçmesi durumudur.
- 2.**Yabancılaşma;** toplum kültür ve diğer başka sahalardaki gelişmelere karşı, bireylerde görülen kayıtsızlık ve ilgisizliktir.
- 3.**Kuşaklar çatışması;** değer yargılarındaki değişmeler yaklaşık 20-30 yıllık nesiller arasındaki anlaşmazlık durumunu ortaya çıkarır.

4.İş yaşamındaki yenilikler; iş sahalarını ya da mesleklerini değiştirmek isteyen kişilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yardım etmek istemektedir.

Rehberliğin Felsefi Temelleri:

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri toplumun temel felsefesinden etkilenir. Rehberliğin felsefi temeli en açık biçimde felsefenin bir alt dalı olan eğitim felsefesinde somutlaştırılmıştır. İnsanı temel alan, demokrasinin gelişmesine önem veren, fırsat ve imkan eşitliğini gözetken, bilginin yeniden yapılandırılmasından yana olan çağdaş felsefi yaklaşımlar bugünkü eğitim felsefesini ortaya çıkarmıştır.

A decorative graphic on the left side of the slide. It consists of several vertical lines of varying heights and widths in shades of light pink and white. To the right of these lines are five solid pink circles of different sizes, arranged in a cluster that tapers towards the bottom.

REHBERLİK HİZMET TÜRLERİ

REHBERLİK HİZMET TÜRLERİ

Rehberlik hizmet türleri doğrudan öğrenciye yönelik rehber hizmetleri ve dolaylı olarak öğrenciye dönük rehberlik hizmetleri olmak üzere iki grupta toplanabilir.

Doğrudan Öğrenciye Dönük Hizmet Alanları

1. Oryantasyon(yeni duruma ya da ortama alıştırma)

Bir işe, okula ya da bir kuruma **yeni başlayan** bireyin çevresini tanınması, uyum sağlaması ve karşılaşacağı zorlukları aşabilmesi için kendisine sağlanan yardımdır. Bireyin kendisini fiziksel ve sosyal çevreye alıştırması hizmetidir. Bireyin adaptasyonunu kolaylaştırmak ve uyum sürecini kısaltmak amaçlanmaktadır. Oryantasyon hizmetlerinin uyum sağlayıcı, koruyucu ve önleyici işlevleri vardır.

Örneğin;

- Fiziki koşullar ve olanaklar hakkında bilgi verme
- Okulun kısa tarihçesinden bahsetme
- Okulun öğretim programının tanıtılması
- Ders dışı etkinlikler hakkında bilgi verme
- Barınma, ulaşım hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler hakkında bilgi verme
- Sunulan rehberlik hizmetleri hakkında bilgi verme

2. Bireyi Tanıma

Rehberliğin birinci işlevi bireyin kendini tanımasına yardımcı olmaktır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için bireyi tüm yönleriyle tanımak gerekmektedir. Bireyi tanımanın esas amacı bireye kendisini tanıtmaktır. Bireyin tanınması gereken çeşitli özellikleri vardır (yetenekler, ilgiler, kişilik, benlik algısı, biyolojik ve fizyolojik özellikler, sosyo-kültürel ve ekonomik koşullar). Bireyin her yönüyle tanınması için değişik teknikler kullanılmaktadır.. Bu teknikler profesyonel bilgi edinme teknikleridir.

BİREYİ TANIMA TEKNİKLERİ

A. TEST TEKNİKLERİ

1. Kişilik Testleri

Bireyin kişilik özelliklerini(genel ve özel yetenekler, fiziksel özellikler, ilgi, tutum, alışkanlık) ölçen testlerdir.

PROJEKTİF TESTLER

-Cümle ve Hikaye Tamamlama

-Tematik Algı Testi: Resim Çidirme

-Rorschah Testi: Çağrışım Testi

SOSYAL ETKİ TESTLERİ

Grup, toplum

DAVRANIŞ TESTLERİ

2. Başarı Testleri

Öğrencinin öğrenme etkinliklerinden ne kadar yararlanmış olduğunu tespit etmek amacıyla kullanılan testlerdir. İki tür başarı testi vardır:

- **Standart Başarı Testleri:** Geçerlik ve güvenirlikleri tespit edilmiş grup içindeki başarısı en yüksek olan adayları seçmek ve başarılarına göre bir alana/programa yerleştirmek için uygulanan testlerdir.
- **Öğretmen Yapımı Başarı Testleri:** Öğretmenlerin sınıfta öğrencilerine uygulamak üzere geliştirdikleri başarı testleri

3. Yetenek Testleri

Kişinin eğitimden neler kazanacağı ve gayret ederse ne yapabileceğidir. Bireyin gerek zihinsel gerekse akademik yeteneklerini saptamak amacıyla kullanılan testlerdir. Öğrenciye yapılacak eğitsel ve mesleki rehberlikte çok önemlidir. İkiye ayrılır:

- **Genel yetenek Testleri:** Bireyin değişik düzeyde akademik ve zihinsel özelliklerinin tespit edilmesi için kullanılır. Örneğin; zeka testleri
- **Özel yetenek Testleri:** Bireyin belli bir alandaki akademik, zihinsel veya fiziksel yeteneklerini tespit etmek için kullanılır. Sadece bir alan için kullanılır. Örneğin; resim, müzik, beden eğitimi

4. İlgı Envanteri:

Öğrencinin bir nesne, iş ya da aktiviteye ilgi düzeyini ölçmek amacıyla kullanılan bir testtir. Bu yolla eğitsel ve mesleki konulara yönlendirmede uygun kararlar alınabilir. Örneğin; Kuder ilgi envanteri

5. Tutum Envanteri:

Tutum bireyde olduğu varsayılan bir nesne ve etkinlik ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli olarak etkileyen eğilimdir. Bireyin bir nesne ya da olaya karşı değer verme ya da vermeme eğilimini ölçme amacıyla kullanılan testlerdir.

Örneğin; öğrencinin matematik dersine karşı tutumu

B. TEST DIŞI TEKNİKLER

Gözleme Dayalı Teknikler

1. Gözlem:

Bireylerin belli bir zaman sürecinde ve durumunda yaptığı davranışlarının gözlenerek sonuçların sistemli bir şekilde kaydedilmesidir. Doğal ve sistematik gözlem olmak üzere ikiye ayrılır.

o Doğal Gözlem

- Katılımlı
- Dolaylı(belgeli)

o Sistematik gözlem

Doğal Gözlem: Olayın sınırını, süresini, koşulunu belirlemeden müdahale etmeden, haber vermeden, olduğu gibi gözlemektir.

Haber verilmediği için olumlu, zaman açısından olumsuzdur.

Katılımlı Gözlem: Gözlemci olaya katılır ancak haber vermez. Örneğin; sivil polis

Olumsuz yönü; Kişi kendini grupla özdeşleştirip taraf tutabilir.

Dolaylı Gözlem: Önceden hazırlanmış belgelere göre yapılır.

Olumsuz yönü; belgelerin doğruluk derecesi bilinmediğinden ön yargı oluşabilir.

Sistematik Gözlem: Olayın sınırını, süresini, koşullarını belirleyerek müdahale ederek yapılan gözlem.

Örneğin; kamera şakası

Olumlu yönü; olayın tekrar edilme şansı var.

Olumsuz yönü; müdahale yanlış yönlendirilebilir.
Nesnelliği tartışılır.

2. Gözlem Listeleri:

Gözlenecek davranışların evet, hayır şeklinde cevaplandırının kaydedildiği tekniktir. Bilgi toplanmak istenilen özelliğin ayrıntılı bir listesidir.

3. Özellik Kayıt Çizelgesi:

Öğrencilerin değişik alanlardaki (liderlik, yaratıcılık) sıralandığı ve bu özelliklerinden birinin tespit edilmeye çalışıldığı araçlardır. Sadece bir özelliği tespit etmek içindir.

4. Olay/vak'a Kaydı (Anekdot):

Gözlenen olay ve durumların gözlemcinin yorumu (objektif) olmadan olduğu gibi kaydedilmesi yöntemidir. Manidar davranışlar kaydedilir.

5. Derecelendirme Ölçeği:

Bireyde herhangi bir özelliğin ne derecede gözlemlendiğini belirleme ve bunları sayısal veriler şeklinde ifade etmeyi sağlayan bir tekniktir.

Örneğin, öğretmenlerin öğrencinin çalışmalarını değerlendirirken kullandığı sistem gibi.

(5:pekiyi, 4:iyi, 3:orta, 2:zayıf, 1:çok zayıf)

Derecelendirme Ölçeklerine Karışan Hatalar

1. **Genelleme Hatası (Halo Etkisi):** Gözlemcinin, birey hakkındaki (olumlu, olumsuz) genel görüş, inanış ve kanısını bireyin özel ve farklı diğer bir niteliğine genellemesi durumudur.

Örneğin;

25 yaşına kadar çekingen olarak büyüyen bir çocuğun evlendiğinde de pısrık olup, karısından korkacağı yönünde değerlendirilmesi

Sınıfta dürüst ve terbiyeli olan öğrencisinin derslerinde de başarılı olarak değerlendirilmesi

2. Kişisel Yanlılık Hatası: Derecelendirilen kişiyi belli bir yere koymak. Gözlemcinin, değerlendirme yaparken dereceleme ölçeğinin bütün derecelerini kullanmaması eğiliminden kaynaklanmaktadır. Üç farklı kişisel yanlılık hatası vardır:

a) Bonkörlik Hatası: Gözlemcinin derecelendirme ölçeğinin sadece pozitif derecelerini kullanma eğilimidir. Diğer bir ifadeyle, insanları olumlu değerlendirme yönündeki tutumdan dolayı derecelendirmeyi yapan gözlemcinin, derecelendirdiği bireye yüksek dereceler vermesiyle oluşan hatadır.

b) Cimrilik Hatası: Gözlemcinin dereceleme ölçeğinin daha çok negatif ucunu kullanma eğilimidir. Diğer bir ifadeyle derecelendirmeyi yapan kişinin bonkörülüğün aksine, bireyi değerlendirirken alt dereceler kullanmasıyla oluşan yanlılık hatasıdır.

c) Merkeze Yığılma Hatası: Gözlemcinin, bireyi değerlendirirken derecelendirme ölçeğinin negatif ve pozitif uçlarından kaçınarak, bireyi orta derecelerde değerlendirmesiyle oluşan hata türüdür.

3. **Mantık Hatası:** Gözlemcinin bireye ait benzer nitelikleri ayıramama ve onları aynı derecelere koyması durumudur.

4. **Gözlem Yetersizliği Hatası:** Gözlenen birey gözlemci tarafından değerlendirilirken çeşitli nedenlerden dolayı gözlemcinin bireyi yeterince gözlemeden yorumlamasıdır.

Derecelendirme ölçeğine karışan hataları önlemek için;

- ✓ Gözlenecek niteliğin birden fazla gözlemci tarafından gözlenmesi
- ✓ Gözlenecek nitelikler açık, net ve gözlemcinin gözlem alanı içinde olmalı
- ✓ Ölçekte yer alacak dereceler sayıca fazla olmamalıdır (3-7)
- ✓ Gözlemci derecelendireceği nitelikle ilgili yeterli derecede gözleme sahip olmalıdır.

Kendini Anlatmaya Dayalı Teknikler

1. Otobiyografi:

Bireyin kendisi ile ilgili bilgilerin yine kendisi tarafından yazılı olarak ifade edilmesidir. Otobiyografide bireyin kendisine ve olaylara bakış açısı ve düşünce tarzı çözümlenmeye çalışılır. Bu yolla bireyin iç dünyasına inmek amaçlanır.

İki tür otobiyografiden söz etmek mümkündür. Bunlar;

1. Serbest (yapılandırılmamış)
2. Planlı - Sınırlı (yapılandırılmış)

Otobiyografinin yorumlanmasında bazı noktalara dikkat edilmelidir. bunlar;

- ✓ Otobiyografinin uzunluğu
- ✓ Yazının düzeni
- ✓ Yazının genel havası
- ✓ Anlatım düzeyi
- ✓ Yazıdaki eksiklikler
- ✓ Yazının tutarlılığı

2. Arzu Listesi:

Bireye arzularının neler olduğu sorularak bunları listelemesi istenir. Bu yolla bireyi tanımak ve bireyin karşılanmayan istek ve arzularını ortaya çıkarmak amaçlanır. Arzu listesi ile çocuklara; "üç dilek hakkı verilirse neler isterdiniz? Dünyaya tekrar gelecek olursanız nasıl biri olmak isterdiniz?" gibi sorular sorulur.

Okul öncesi ve ilköğretimde yaygın olarak kullanılır.

3. Zaman Cetveli:

Öğrenciyi zamanını nasıl kullandığı konusunda tanımamızı sağlar. Bireyin sabah kalktığı andan akşam yatıncaya kadar bütün gün boyunca neler yaptığını anlatmaları esasına dayanan bir tekniktir.

4. Problem Tarama Listesi:

Bir okulda öğrencileri en çok rahatsız eden, üzen problemleri saptamak için kullanılan bir tekniktir.

5. Anket:

Bireyin veya grubun, belli konulardaki, bilgi beceri ve görüşlerini sorular sorarak öğrenmeye yarayan ölçme aracıdır. Bireyi tanıma amacıyla olduğu kadar, veri toplama amacıyla da kullanılır.

6. Öğrenci Tanıma Formu(Fiş):

Öğrenciye ilişkin adı, soyadı, adresi, anne-babasının sağlık durumu ve bunun gibi temel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan bir formdur.

7. Kime Göre Ben Neyim?:

Kimdir bu tekniğinden farklı olarak kişinin kendisinin ve başkasının gözünden kendini nasıl gördüğünü ortaya çıkarmak amacıyla uygulanan bir araçtır.

8. Görüşme(mülakat):

Birey ile yüzyüze yapılan amaçlı ve planlı konuşma uygulamasıdır. Önceden hazırlık yapılarak karşılıklı saygı ölçüsünde, sorgulamadan ve yargılamadan gerçekleştirilen bir tekniktir.

Görüşmenin Kaydedilmesi ve Raporlaştırılması

Görüşmeyi kaydetmek için üç yol kullanılabilir; görüşmeyi kayda almak, görüşme sırasında not almak ve görüşmeden hemen sonra görüşleri kaydetmek.

Görüşme Raporu yazılırken ortaya çıkabilecek bazı hatalar;

1. **Tanıma Hatası:** Görüşülen kişilerde ortak olan olayların veya işaretlerin tanınmaması, dikkat edilmemesi veya küçümsenmesidir.

2. **İhmal Hatası:** Bazı olayların, ifadelerin önemsizlenerek ihmal edilmesi durumudur. Daha çok not alma sırasında yapılır.
3. **Derleme Hatası:** görüşülen kişinin cevapları hatırlanırken bunların abartılması, büyütülmesidir. Bir bilginin yerine başkasını koyma görüşme özelliğinin tam yansımaya engel olur.
4. **Yerini Değiştirme Hatası:** Gözlemcinin olayların sırasını veya aralarındaki bağlantıyı doğru hatırlayamaması sonucu oluşur.

Sosyometrik Teknikler

1. Sosyometri:

Moreno tarafından ortaya atılan bu teknikle grubu oluşturan bireylerin birbiri ile olan etkileşim biçimleri ve ilişkileri belirlenerek değerlendirme yapılır. Sosyometri tekniği ile şu bilgiler elde edilir: öğrencinin kimlerle arkadaşlık kurduğu, arkadaş gruplarının yapısı, en çok sevilen ve sevilmeyen öğrencinin kim olduğu, lider özelliği olan öğrencileri.

Sosyogramlar nedenler üzerinde bilgi vermez. Sosyometri sonucunda sadece duruma ilişkin bilgi sağlanır.

Sosyometri Uygulamasında Önemli İlke ve Kurallar

- ✓ Sosyometri tekniği, ancak grup üyeleri birbirini yeteri derecede tanıdıktan sonra uygulanmalıdır.
 - ✓ Gelişim sürekli ve bireyler arası ilişkilerde değişken olduğu için aynı ölçüte dayalı uygulamalar gerektiğinde sosyometri tekrar edilmelidir.
 - ✓ Sonuçlar gizli tutulmalıdır.
 - ✓ Uygulama rahat, gönüllülüğe dayalı ve samimi bir ortamda yapılmalıdır.
 - ✓ Alınacak sonuçlar mutlaka kullanılmalıdır.
 - ✓ 25-30 kişiyi geçen sınıflara uygulanması oldukça zordur.
-

Sosyograma bakarak şu ilişki tipleri saptanabilir:

- ***Liderler:** Diğer üyelerin çoğunluğu tarafından önder olarak seçilen kişiler.
- ***Seğilmeyenler(terk edilmişler):** Üyelerden hiğbirinin arkadaş olarak seğmediği kişileridir.
- ***Karşılıklı Çekenler:** Grup içinde sadece karşılıklı olarak birbirini seğen kişilerdir.
- ***Klikler:** Büyük gruptan soyutlanmış kendi aralarında birbirini seğen üç-dört kişilik küçük gruplardır.
- ***Tek Yönlü İlişki:** Bir kişinin karşısındaki kişiyi seğmesine karşın diğerlerinin onu seğmemesidir.
- ***Reddedilenler:** Grubun çoğunluğu tarafından seğilmeyen kişiler

Sosyometri Tekniğinin Sınırlılıkları

- ✓ Sosyometri tekniği sınıftaki ilişkilerin yapısı ve biçimi değişken olduğu için belirli aralıklarla tekrarlanmalıdır.
- ✓ Bilgiler yönergelerle sınırlı olduğu için sosyomteriden elde edilecek bilgilerin genellenmesi doğru değildir.
- ✓ Sosyometrinin güvenirlik derecesi grubun birbirini ne kadar iyi tanıdığı ve verilen cevapların içtenliğiyle ilişkilidir.

2. Kimdir Bu?:

Bazı özelliklerin verildiği ve bu özelliklere sahip bireylerin kimler olduğunu saptamak amacıyla uygulanan tekniktir. Kişinin uygun gördüğü özelliklerin karşısına kendi adını da yazmasının mümkün olduğu bu teknikte hem üyerin birbirini nasıl gördüğü hem de nasıl algıladıkları, kişinin de kendini nasıl algıladığı ile ilgili fikir edinilebilir.

Öğrencilere herkesin gözlemine açık olumlu ya da olumsuz davranış özelliklerini içeren "cümleler listesi" verilerek öğrencilerden durumları tanımlanan özelliklere uygun arkadaşlarını belirlemeleri istenir.

3. Sosyal Uzaklık Ölçeği:

Bu teknik, grup üyelerinin birbirini kabul derecelerini saptamak, sosyal kabul veya sosyal mesafeleri ölçmek amacıyla kullanılır.

Örneğin;

Drama ve Oyun Teknikleri

1. Psikodrama(Ruhsal oyun):

Bireyin iç dünyasındaki kaygı, korku, sevinç ve duygularını bir oyun içerisinde rol alarak ortaya koymasidir. Grup içerisinde birey kendi sorunlarını ifade eder ve bu düşünceler grup ile paylaşılır. Bu teknikte; bireysel farklılık düzeyi artar.

2. Sosyodrama(toplumsal oyun):

Bir grubun ortak yaşantıları bir sosyal soruna ilişkin rolleri gerçek hayatta olduğu gibi oynamasıdır. Toplumsal gelişmenin önündeki engelleri ustaca ve ikna edici bir şekilde eleştirilmesi yoluyla toplumsal gelişmeye katkısı vardır.

3. Oyun:

Çocuğu tanımda yardımcı bir teknik olduğu kadar onun gerginlik ve kaygılarını gidermede iyileştirici bir işlevde görür.

Diğer Teknikler

1. Ev Ziyaretleri:

Öğrencinin aile ortamı hakkında bilgi toplanarak öğrenciyi daha iyi tanımak, böylece ona kendini daha iyi tanıtmak mümkün olabilir.

2. Bibliyoterapi:

Sorunlu öğrencilere, sorunlarını çözmeleri için kitap vermek ve bu yolla onlara kendi kendilerine sorunlarını fark edip çözme cesaretini kazandırma

3. Vak'a İncelemesi:

Sorunlu olan kişinin bir bütün halinde derinlemesine incelendiği tekniktir. Bu yöntem bilgiler arasında ilişki kurma ve bütünleştirme yoluyla sorunun kaynağını bulma ve nasıl gelişme göstereceğini yordama işlemidir.

4. Vak'a Konferansı(tartışması):

Vak'a incelemesini izleyen bir yöntem olarak vak'a ile toplanmış bilgilerin, uzmanlar eşliğinde bir toplantıda değerlendirilmesine dayanır.

5. Vak'a Tarihçesi:

Bireyin kendisinden elde edilen geçmişine, şu anki durumuna,, fiziksel, duyuşsal ve sosyal durumuna ait bilgiler içerir. Birey hakkında oluşmuş bir bilgi olarak da ifade edilir

6. Vaka-Temsili:

Bir olayın boyutlarını, olayı oluşturan öğeleri ve bunların birbirleriyle ilişkilerini daha canlı ve ayrıntılı görebilmek için olmuş veya olması mümkün bir olayın analiz ve eğitim amacıyla belli bir ortamda dramatize edilmesi tekniğidir. Bir tipi canlandıran oyuncu, o tipin problemine sahip değil sadece aktörüdür.

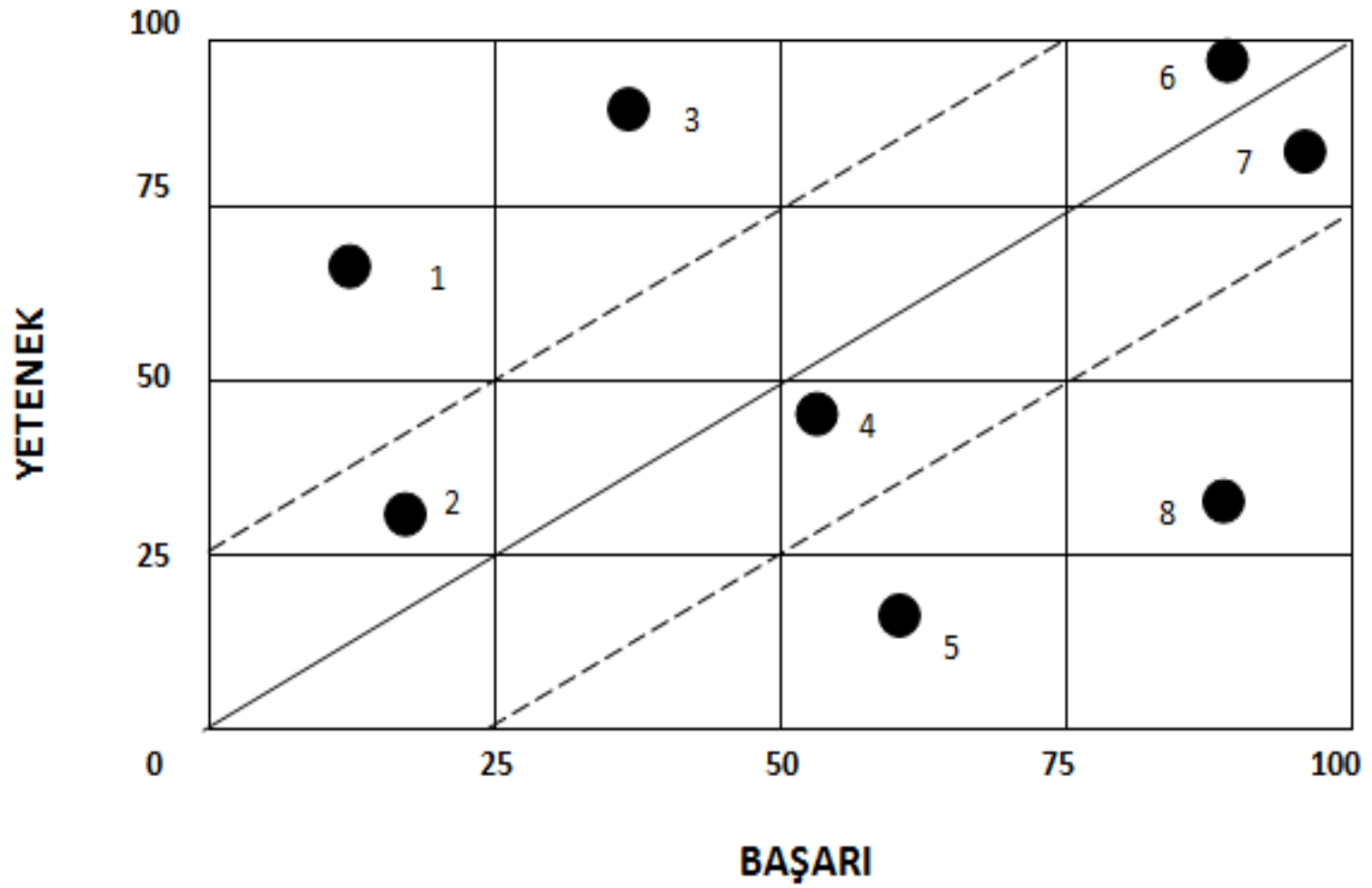

AKADEMİK YETENEK VE AKADEMİK BAŞARI

Akademik yetenek ve akademik başarı durumu karşılaştırıldığında üç durum karşımıza çıkmaktadır. Bunlar;

1. Yetenekleri ölçüsünde başarılı olan öğrenciler
2. Yeteneklerinin altında başarı gösterenler
3. Yeteneklerinin üstünde başarı gösterenler

1. Yetenekleri Ölçüsünde Başarılı Olan Öğrenciler

Bu grupta üstün yeteneği sonucu üstün başarı, orta yeteneği sonucu orta başarı ve düşük yeteneği sonucu düşük başarı gösteren öğrenciler yer almaktadır.

- a) Hem yeteneği, hem başarısı üstün öğrenciler
- b) Hem yeteneği, hem de başarısı düşük olan öğrenciler

2. Yeteneklerinin Altında Başarı Gösteren Öğrenciler

Genel olarak okullarda öğrenciler için düşük başarıya neden olan etmenler;

- ✓ Öğrencilerin daha önceki dönemlerde kazanmış olmaları gereken okuma, yazma gibi temel becerileri yeterli düzeyde kazanamamış olması
- ✓ Görme, işitme gibi fiziksel alanlarda sorunların olması
- ✓ Okul dışındaki zamanlarını bir işte çalışarak geçirme
- ✓ Aileye yardım etme

- ✓ Derslere karşı kayıtsızlık ve ilgisizlik
- ✓ Öğrencinin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması
- ✓ Okula ve derslere devam durumu
- ✓ Öğretmen ile öğrenci arasındaki olumsuz ilişki
- ✓ Arkadaş grubunun olumsuz etkileri
- ✓ Etkili ders çalışma yollarının bilinmemesi
- ✓ Çeşitli duygusal bozukluklar
- ✓ Benlik tasarımının yetersizliği ve uyum problemleri

Şeklinde sıralanabilir.

3.Yeteneklerinin Üstünde Başarı Gösteren Öğrenciler

Genel olarak okullarda öğrencilerin yüksek başarı göstermelerine neden olan etmenler;

- ✓ Anne- babadan gelen aşırı baskı ve zorlamalar
- ✓ Aşırı başarısızlık durumu
- ✓ Çalışma alışkanlıklarının çok iyi olması
- ✓ Diğer sosyal etkinliklere zaman ayırmaksızın fazla çalışmak
- ✓ Aşırı ilgi ve yüksek düzeyde güdülenme

Bireyi tanıma ilkeleri

- ✓ Bireyi tanımanın esas amacı; bireye kendisini tanıtmaktır.
- ✓ Birey tüm yönleriyle tanınmalıdır.
- ✓ Bireyi tanıma teknikleri öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmalıdır.

- ✓ Çeşitli eksiklikleri ödünleme isteği
- ✓ Gerekli temel beceri ve kavramları zamanında kazanmış olma
- ✓ Arkadaş grubunun ve yakın çevrenin olumlu etkileri
- ✓ Öğretmenlerin olumlu etkileri

ÖĞRENCİ GELİŞİM DOSYASI

Bu dosya öğrenciyi tanımaya yarayan, her türlü teknik ve araçlarla öğrencinin gelişimine ilişkin okul rehberlik ve psikolojik danışma görevlilerince toplanan bilgilerin özetlenip yazıldığı, öğrencinin gelişim sürecinin, anlaşılmasını sağlayan bir araçtır. Bireyi tanıma tekniklerinden biri değildir. İyi bir öğrenci gelişim dosyası:

- Dosyanın nasıl tutulacağına, kullanılacağına ve dosyada neler bulunacağına dair açıklamalar içermelidir.

- Öğrencinin okuldaki gelişim sürecini yansıtmalıdır. Bu işlevin yerine getirilebilmesi için dosya öğrenci ile beraber gittiği okullara gönderilmelidir ya da gittiği okul tarafından talep edilmelidir.
- Öğrenciye ilişkin bilgileri eksiksiz, tam ve doğru bir şekilde yansıtmalıdır.
- Okulun kendi amaç ve gereksinimlerine uygun bir nitelik taşımalıdır.

Bu dosya içerisinde yer alan bilgiler kendine özgü bir gizlilik içerisindedir. Bu dosyadaki bilgiler için dört düzey gizlilik söz konusudur. Bunlar;

Birinci düzey: Öğrenciye ait olgusal(adı, soyadı, cinsiyeti, açık beden kusurları) herkese açık ve paylaşılan bilgilerdir.

İkinci düzey: Eğer veli bilgilere gizlilik kaydı koyduysa tamamen öğrencinin iyliği için kullanılacağına dair yöneticileri ikna ettikten sonra, sosyal hizmet uzmanına ve araştırmacılara açıklanabilir.

Örneğin; velinin gelir durumu ya da çocuğunun evlatlık olduğunun bilinmesini istememesi durumunda ve tarafından gizlilik kaydı konulmamış ise, öğrencinin akademik özgeçmişi, merak ve hobileri, gelenekle ilgili planları türünden bilgiler sorumlu kişilere verilebilir.

Üçüncü düzey: Öğrencinin sınıf içindeki başarı sıralaması, öğretmenler kurulunun öğrenciye tavsiyesi vb. bilgileri içerir. Bu bilgilere başkaları ulaşmak istediğinde öğrenci veya velinin onayı gerekmektedir.

Dördüncü düzey: Bu düzey bilgiler psikolojik inceleme ve psikiyatrik muayene sonuçlarını, tıbbi ve yasal inceleme sonuçlarını içerir. Bu bilgiler gizlidir. Hiçbir koşulda ne öğrencinin kendisine ne de veliye verilir.

Öğrenci Gelişim Dosyasında Neler Bulunmalıdır?

- ✓ Kimlik bilgileri ve fotoğraf
- ✓ Aile bilgileri
- ✓ Öğrencinin devam ettiği okullar ve alınan belgeler
- ✓ Anne-baba ve kardeşlerin sosyal ekonomik ve kültürel durumu
- ✓ Aile içi ilişkilere ait bilgiler
- ✓ Öğrencinin bedensel ve devinimsel gelişimi ve sağlık durumu
- ✓ Öğrencinin bilişsel ve dilsel gelişimi
- ✓ Öğrencinin sosyal ve duygusal gelişimi

- ✓ Öğrencinin ilgileri, yetenek alanları
- ✓ Öğrencinin öğrenme stilleri ve çalışma alışkanlıkları
- ✓ Öğrencinin ders başarı durumları
- ✓ Öğrencinin boş zaman etkinlikleri
- ✓ Öğrencinin okul, sınıf içi ve dışı etkinlikleri
- ✓ Öğrencinin geleceğe yönelik planları
- ✓ Öğrencinin meslek eğilimleri
- ✓ Uygulanan testler ve diğer bilgilerin sonuçları
- ✓ Disiplin durumu
- ✓ Psikolojik danışma sonuçları(gizli bilgiler dışında)
- ✓ Öğrenci ve veli görüşme sonuçları

3. Bilgi Toplam ve Yayma

Bilgi toplamadaki amaç, kendisine yardım edilecek kişinin ihtiyacı olan bilgiyi sağlamaktır. Elde edilen bilgiler hizmet talep eden kişinin bilgilendirilmesi için kullanılmalı başka bir amaç için kullanılmamalıdır. Bu hizmet grup rehberliği şeklinde sunulacağı gibi teke tek bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre bireysel rehberlik şeklinde de sunulabilir.

Okul içinde ve dışında toplanabilecek bilgiler; eğitsel, mesleki ve kişisel bilgiler olarak üç grupta toplanabilir.

4. Yöneltilme ve Yerleştirme

Bireyin yetenek, ilgi, ihtiyaç ve özellikleri dikkate alınarak bir eğitim programına, sosyal gruba ya da işe yerleşmesi, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin elde ettiği verilere dayanarak yapılırsa daha sağlıklı olur. Burada yapılan hizmet bireyi işe yerleştirmek değil, sadece bilgileri sunarak, bireyin alternatiflerini çoğaltıp seçim yapmasını kolaylaştırmaktır. Sonuç olarak bireyin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda seçim yapmasına ve bir yere yerleşmesine yardımcı olmaktır.

Yöneltme ve yerleştirme hizmeti öğrencilerin;

- ✓ Eğitsel kol seçiminde
- ✓ Yönelecekleri bir üst eğitim kurumunun seçiminde
- ✓ Mesleğe yönelme ve seçmede
- ✓ Seçtiği mesleğe yerleşmesi ve en uygun koşullarda yapılabilmesi için gerekli bilgilerin sağlanmasında kullanılır.

Yöneltme yapılırken uyulması gereken ölçütler;

- ✓ Öğrencinin yetenek ve başarı durumu
- ✓ Öğrencinin istediği seçenekler ve nitelikleri
- ✓ Program,işe girme ve devam edebilme koşulları
- ✓ İnsan gücü gereksinimi
- ✓ Okul rehber öğretmeni ve sınıf rehber öğretmeninin genel görüşü

Yöneltme yapılırken uyulması gereken ilkeler;

- ✓ Kişisel sorumluluk
- ✓ Süreklilik
- ✓ Fırsat eşitliği
- ✓ Bütünlük

Hizmetin verildiği yere göre yerleştirme

1. **Okul içi yerleştirme:** Okulda açık olan alan, bölümler, eğitsel kollar ve seçmeli dersler gibi
2. **Okul dışı yerleştirme:** Okul dışında olan çeşitli mesleklere, sanatsal kültürel etkinliklere

Hizmetin niteliğine göre yerleştirme

1. Eğitsel yerleştirme
2. Mesleki yerleştirme
3. Sosyal yerleştirme

5. İzleme

Özellikle yöneltme ve yerleştirme hizmetleri sonucunda bireyin yerleştiği program, üst okul ya da iş ve meslek alanlarındaki başarı durumlarının ve yaşadıkları uyum güçlüklerinin incelenmesidir. Rehberliğin "süreklilik" ilkesine dayanan bir hizmettir. İzleme hizmeti bir değerlendirme niteliğindedir. Yöneltme ve yerleştirme hizmetleri için geri bildirim görevini üstlenir. İzleme hizmetleri sunulmakta olan diğer hizmet alanlarının ne derecede etkili ve yararlı olduğunu ortaya koyar.

İzleme hizmetleri ikiye ayrılabilir;

1. **Okul içi izleme ve değerlendirme:** Çeşitli alanlarda rehberlik hizmeti alan öğrencilerin ve sonucun izlenmesidir.
2. **Okul dışı izleme ve değerlendirme:** Bu daha çok okuldan mezun olmuş bir üst eğitim kurumuna, bir işe ya da mesleğe yerleşmiş öğrencilerin buralardaki uyumlarını ve başarılarını izlemeye yöneliktir.

6. Psikolojik Danışma

Rehberlik hizmetleri arasında en çok uzmanlık gerektiren bir hizmet alanıdır. Psikolojik danışma; bireyin kendini daha iyi tanıması, sorunlarına neden olan kaynakların farkına varması, sorunlarıyla baş etme becerisi kazanması, kendisi için daha gerçekçi kararlar alabilmesi ve sağlıklı bir kişisel gelişim sürdürebilmesi amacıyla bir uzman danışman tarafından sunulan hizmettir. Psikolojik danışmada danışan(hizmeti talep eden) ile danışman(uzman) arasındaki ilişkilerde,; içtenlik, anlayış, güven, dinleme, tarafsızlık, gönüllülük gibi özellikler bulunmalıdır.

Psikolojik danışma sürecinde "bireysel psikolojik danışma" ile "grupla psikolojik danışma" olmak üzere iki tür hizmet verilir. Psikolojik danışma hizmeti verilen bireylerde genellikle görülen başlıca özellikler;

- Özsaygısı ve özgüveni düşük bireyler
- Karmaşık ve derin problemi olanlar
- Kaygılı, korkulu ve kuşkucu özelliği olanlar
- Öfke, kızgınlık ve saldırganlık özelliği olanlar
- Cinsel fonksiyon bozukluğu olan kişiler
- İletişim sorunu yaşayan bireyler
- Okul başarısı düşük bireyler

Grupla psikolojik danışmanın olumlu ve olumsuz yönleri

OLUMLU YÖNLERİ

- Empatiyi sağlama, başka bireyleri tanıma ve olayları onların gözüyle görmeyi sağlar.
- Bireyler arası iletişim, hoşgörü ve sorunları paylaşma alışkanlığı geliştirir.
- Bir gruba ait olma, benimseme duygusunu geliştirir.
- Ortak problemlere farklı yönlerden bakma becerisi kazandırır.
- Birey değerliliğini hisseder.
- Başkalarının benzer sorunlar karşısında uyguladıkları çözüm yollarını öğrenme şansı bulur.

OLUMSUZ YÖNLERİ

- Derin duygulara girilmez.
- Korku ve kaygıları engellemek zordur.
- Gizlilik sağlamak zordur.
- Grup dinamiğini sağlayacak uzmanı bulma ve bu süreci zamana yayma zordur.
- Grubun bazı üyeleri baskın olarak diğerlerini etkileyebilir.
- Birey grupta pasif ve silik kalabilir.
- Grup içindeki görüş ayrılıkları bireyleri olumsuz etkileyebilir.

7. Refere(Sevk)

Psikolojik danışmanın kendisine yardım için başvuran öğrencisine gereken yardımı sağlayamayacağını fark ettiğinde öğrencinin ailesiyle etkileşime geçerek öğrenciyi yardım alabileceği bir kişi ya da kuruma yönlendirmesi işlemidir.

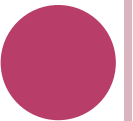
Örneğin; öğrencinin ciddi bir psikolojik sorun yaşaması durumunda danışman bu öğrenciyi bir psikiyatrıste sevk edebilir.

Dolaylı Olarak Öğrenciye Dönük Hizmet Alanları

1. Okul Rehberlik Programı Hazırlama

Verilen hizmetlerden ve yapılan çalışmalardan iyi bir sonuç alınması için planlı ve programlı bir çalışma kaçınılmazdır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin de başarılı bir şekilde yürütülmesi için bir plan ve program çerçevesinde yürütülmesi esastır. Okulların rehberlik programları hazırlanıp geliştirilirken; kurumun özellikleri, amaçları, ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınmak zorundadır.

2. Konsültasyon(Müşavirlik)

Okulda bulunan öğretmenlerin, yöneticilerin ve ailelerin daha etkili rehberlik hizmetleri sunmaları için yapılan rehberlik hizmetleridir. Öğretmenler, yöneticiler ve aileler "işbirliği" içerisinde rehberlik hizmetlerini sunarlar. Konferans, seminer ya da basılı materyaller kullanılarak öğretmen ile öğrenci, öğrenci ile ailesi, okul idaresi ile öğretmen arasında olan uyumsuzlukları, problemleri veya iletişim eksiklikleri gibi hususları dile getirme ve bilgilendirme hizmetidir.

3. Çevreyle İlişkiler

Okul içinde bulunduğu çevreden etkilenen ve bu çevreyi etkileyen bir kurumdur. Okulun en önemli öğelerinden olan öğrenciler de okulun içinde bulunduğu yakın ve uzak çevreden olumlu ve olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu nedenle okulda bulunan yöneticiler ve öğretmenler okulun çevresel özelliklerini iyi bir şekilde bilmelidir. Öğrenciler için olumsuz durumlar teşkil eden çevresel özellikleri gidermek için çeşitli çalışmalar yapılmalıdır.

4. Araştırma-Değerlendirme ve Tamamlama Hizmeti

Rehberlik çalışmalarının belli bir plan ve program dahilinde yürütülmesi, aksayan ynelerinin düzeltilmesi ve özellikler psikoloji sahasındaki yeni gelişmelerden yararlanılması için sürekli bir araştırma desteğine ve değerlendirme hizmetine ihtiyaç duyulmaktadır. Kısaca, hem rehberlik faaliyeti sunan birimlerin çalışmalarının değerlendirilmesi, yeni çalışmaların bilinmesi, hem de eksik kısımların tamamlanması için yapılan bir hizmettir.

5. Veli İle İlişkiler

Psikolojik danışmanın öğrencilerin gelişim özellikleri ve başarı durumlarıyla ilgili velileri bilgilendirmesidir.

Ailelere rehberlik hizmeti verilmesi denilebilir.

A decorative graphic on the left side of the slide. It features several vertical stripes in shades of pink and purple. Overlaid on these stripes are several circles of different sizes, also in shades of pink and purple, arranged in a cluster.

BAŞLICA REHBERLİK TÜRLERİ

BAŞLICA REHBERLİK TÜRLERİ

REHBERLİK TÜRLERİ				
HİZMET ALANINA GÖRE	ÖĞRETİM KADEMELERİNE GÖRE	PROBLEM ALANINA GÖRE	BİREY SAYISINA GÖRE	TEMEL İŞLEVLERİNE GÖRE
-EĞİTİM ALANINDA -SAĞLIK ALANINDA -SOSYAL YARDIM ALANINDA -ENDÜSTRİ ALANINDA -SPOR ALANINDA -ADALET ALANINDA	-OKUL ÖNCESİNDE -İLKÖĞRETİMDE -ORTAÖĞRETİMDE -YÜKSEK ÖĞRETİMDE	-EĞİTSEL -MESLEKİ -KİŞİSEL	-BİREYSEL -GRUP	-UYUM SAĞLAYICI -YÖNELTİCİ -AYARLAYICI -GELİŞTİRİCİ -ÖNLEYİCİ -TAMAMLAYICI -ÇARE BULUCU (İYİLEŞTİRİCİ)

HİZMET ALANLARINA GÖRE REHBERLİK

1.Eğitim Alanında Rehberlik:

Öğrencinin okul ve çevreye uyum sağlaması, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendini bir mesleğe hazırlaması için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetine ihtiyaç duyulur. Eğitim kurumunun özelliklerine, imkanlarına ve hedeflerine göre farklı rehberlik hizmetleri ortaya konabilir.

Eğitim sürecinde başlıca rehberlik yaklaşımları;

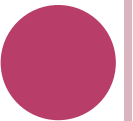
- Kriz rehberliği
- İyileştirici(tedavi edici) rehberlik
- Önleyici rehberlik
- Gelişimsel rehberlik

Kriz Rehberliği: Bu tür rehberlik yardımı daha çok beklenmedik bir biçimde aniden ortaya çıkan ve hemen müdahale gerektiren problem durumlarında yapılır.

Önleyici Rehberlik: Bu yaklaşımda öğrenciler kendileri için zararlı olabilecek kimi tehlikeli durumlar konusunda eğitilerek, bu durumların kendilerine verebileceği zararlar hakkında bilinçlendirilirler.

İyileştirici Rehberlik: Bu yaklaşım öğrencilerin gelişim sürecinde kazanmış oldukları istenmeyen özelliklerin ortadan kaldırılarak bunların yerine uygun özellikler yerleştirilmesini hedefler.

Gelişimsel Rehberlik: Gelişimsel rehberlik yaklaşımı, bireyleri içerisinde bulundukları gelişim dönemlerine göre ele almaktadır. Bireylerin farklı gelişim dönemlerinde kazanmaları gereken gelişim görevleri(ödevleri) ve karşılaştıkları gelişim krizlerini atlatmasında yardımcı olma hizmetlerini kapsamaktadır.

2. Sağlık Alanında Rehberlik:

Rehberlik, özellikle insanların hastalanmasını önlemeye yönelik koruyucu hekimlik hizmetlerinde ve birey hastalandığında sağlık kuruluşlarından nasıl yararlanacağı konusunda sağlık alanında da uygulanmaktadır. Bu bir çeşit bilgilendirme sürecidir.

Ayrıca ruh sağlığının korunması için psikiyatri polikliniklerinde bir psikolojik danışman bulundurulması uygulamaları da bu çeşit bir hizmetin hastanelerde yoğunlaştığını göstermektedir.

3.Sosyal Yardım Alanında Rehberlik:

Ülkemizde sosyal yardım hizmetlerini yürüten, Kızılay, ocuk Esirgeme Kurumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu gibi, hayır ve sosyal yardım hizmeti sunan kurumların daha etkili bir hizmet sunması için yapılacak olan rehberlik hizmetidir.

4.Endüstri Alanında Rehberlik:

Günümüz toplumunda sanayi faaliyetleri, işe uygun adam yetiştirme, işte verimlilik, motivasyon ait olma konularında bazı problemlerle karşılaşilmektedir. Bu sorunların daha kolay aşılabilmesi için sunulan rehberlik hizmetine denir. Bu alanda daha çok mesleki rehberlik hizmeti görülür.

5.Spor Alanında Rehberlik:

Sporcuların psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak bu alanda da psikolojik danışmanlara ihtiyaç duyulmaktadır.

6.Adalet Alanında Rehberlik:

Adalet alanında özellikle çocuk ve aile mahkemelerinde psikolojik danışmanlar görev yapabilmektedir.

BİREY SAYISINA GÖRE REHBERLİK

1.Bireysel Rehberlik:

Bireyin sosyalleşmesine, duygusal sorunlarını çözmesine, kişiliğini geliştirmesine ve kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmak amacıyla tek tek kişilere sunulan bir rehberlik hizmetidir. Bu hizmet sunumu, daha çok bireyin kendi danışma talebine bağlı olduğu için rehberliğin daha fazla psikolojik danışma grubuna girer.

Bireysel rehberlik sunan psikolojik danışmanın:

- Özel hayatla ilgili konularda gizlilik ilkesine özen göstermesi
- Bireyin kendi kendisinin tanıması için yardım etmesi
- Bireyin sorununu çözmek yerine, ona sorununu çözmesi için gerekli imkanları göstermesi
- Bireye duygusal ve derinlemesine yardım edilmesi
- Sorununu kendi başına çözmesi için onu yüreklendirmesi

2.Grup Rehberliği:

Rehberlik bazen aynı anda bir topluluğa da sunulabilir. Daha çok eğitsel rehberlik hizmetleri için başvurulanan grup rehberliği, sınıf rehber öğretmenleri tarafından planlanır, uygulanır, değerlendirilir ve geliştirilir. Sınıf rehber öğretmeni tarafından çözülemeyen problemlerin ortaya çıktığı durumlarda okul rehber öğretmeni yardımcı olur.

Bireysel Rehberlik	Grupla Rehberlik
➤ Bireyin kendini tanımasına ve kendini gerçekleştirmesine yardım esastır.	➤ Bireye bilgi verme esastır.
➤ Duygusal süreçler geliştirilir.	➤ Zihinsel süreçler geliştirilir.
➤ Bireysel sorunlar ve ilgi alanları üzerinde durulur.	➤ Bireyin dışındaki olaylar üzerinde durulur.
➤ Daha çok psikolojik danışmanca verilir.	➤ Genellikle sınıf rehber öğretmenlerince verilir.

TEMEL İŞLEVLERİNE GÖRE REHBERLİK

1.Uyum Sağlayıcı Rehberlik:

Birey kendisinden ve çevresinden kaynaklanan farklı nedenlerle uyum sorunları yaşadığında edindiği rehberlik yardımıyla çevreye uyum sağlamayı öğrenir. Öğrencilerin yeni ortama uyum sağlamalarını kolaylaştırıcı bir rehberlik hizmetidir. Hangi alanda olursa olsun, bireyin belli bir hayat aşamasında karşılaştığı uyum sorunlarını çözmek için ihtiyaç duyduğu bilgilendirme hizmetidir.

Örneğin; oryantasyon hizmetinin temel işlevi uyum sağlayıcılıktır.

2.Yöneltici Rehberlik:

Bireyin ilgi ve yeteneklerine uygun olan meslek ve okul seçmesi için yardım etmek ve bu yolla bir okul programına veya mesleğe yönelmesi için ona bilgi sunmak yöneltici rehberlik hizmetidir.

Örneğin; yöneltme ve yerleştirme hizmetinin temel işlevi yönelticiliktir.

3.Ayarlayıcı Rehberlik:

Rehberliğin işlevlerinden biri de eğitim planlamacılarına ve program yapımcılarına yol göstererek, onların rehberlik hizmetleri ile edinilen bilgileri göz önüne alıp, yeni programlar yapmalarına yardımcı olmaktır.

Okul programlarının bireysel ağırlıklara göre geliştirilmesi, kişilerin özel ilgi ve yetenekleri göz önünde bulundurularak eğitim programlarının oluşturulması bu türden bir hizmettir. Ayarlayıcı rehberlik bireyi tanıma, araştırma geliştirme ve izleme yoluyla elde ettiği bilgileri program geliştirme uzmanlarının yardımına sunar.

4.Önleyici Rehberlik:

Disiplinsizlik ve uyumsuzluk gibi problemleri önceden görüp, bu problemler daha ortaya çıkmadan tedbir almak amacıyla sunulan rehberlik hizmetidir. Problemin ortaya çıkmadan önlenmesi, ortaya çıktıktan sonra giderilmesinden daha ekonomik ve kolaydır.

5.Geliştirici Rehberlik:

Bireyin gelişim dönemlerine uygun özellikleri gösterme ve bu yolla onun olumlu bir uyum geliştirmesine ve kişilik oluşumu için yardım etme hizmetidir. Birey için çok önemli olan olumlu benlik gelişimi bu rehberlik yardımı ile daha sağlıklı bir şekilde oluşur.

6.Tamamlayıcı Rehberlik:

Öğretim etkinliklerini tamamlayıcı etkinlikler tasarlanması ve bu etkinliklerin uygulanmasıdır. Tamamlayıcı rehberlik öğretimin kalitesini artırmak amacıyla ders sırasında kullanılan bir tekniktir.

7.Çare Bulucu(İyileştirici)Rehberlik:

Bu rehberlik türünde amaç sorunların çözülmesini sağlamaktır. Örneğin utangaçlık sorunu olan bir kişinin bu sorunu çözmesine yardımcı olmak.

8.Kriz Yönelimli Rehberlik:

Bu tür rehberlik yardımı daha çok beklenmedik bir biçimde aniden ortaya çıkan ve hemen müdahale gerektiren problem durumlarında yapılır.

Eğitimde rehberlik hizmetleri;

- Öğrencilerin **UYUM SAĞLAMALARINI** kolaylaştırıcı,
 - Sağlıklı tercihler yapmaya **YÖNLENDİRİCİ**,
 - Eğitim-öğretim plan ve programlarını ve okul rehberlik programını **AYARLAYICI**
 - Gelişim ödevlerini yerine getirme doğrultusunda **GELİŞTİRİCİ**
 - Disiplinsizlik ve uyumsuzlukları **ÖNLEYİCİ**
 - Sorunların çözülmesi için **ÇARE BULUCU**
 - Öğretim etkinliklerini **TAMAMLAYICI**
- İşlevlerini yerine getirmektedir.

ÖĞRETİM KADEMELERİNE GÖRE REHBERLİK

Rehberlik hizmetinde süreklilik ilkesi göz önüne alındığında, her öğretim basamağında rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik

- ✓ Çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişimini sağlama
- ✓ Dil gelişimini sağlama
- ✓ Kişiliği oluşturan ilgi, yetenek, tutum, inanç ve değerleri güçlendirme
- ✓ Güven duygusunu, özerklik ve girişimci özelliklerini güçlendirme
- ✓ Benlik kavramını güçlendirme, sosyalleşmeyi sağlama
- ✓ Gelişimsel ve önleyici yaklaşım odaklıdır.

İlköğretim I.Kademe(7-11yaş) Döneminde Rehberlik

- ✓ Öğrencinin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişimini sağlama
- ✓ Öğrencinin çok yönlü gelişimini sağlama(yeterlik, sorumluluk, işbirliği, iletişim-sosyal beceriler)
- ✓ Öğrencinin özgüvenini ve benlik kavramını güçlendirme
- ✓ Öğreniciye ilgi ve yeteneklerini, kişiliğini tanımasına olanak sağlama
- ✓ Öğrenciye başarılı olabileceği ortamları hazırlama
- ✓ Öğrencilere eşit davranma ve bireysel farklılıkları göz önünde tutma

- ✓ Öğrencilerde iletişim becerileri ve sosyal becerileri geliştirme
- ✓ Öğrencilerin arkadaşlık, paylaşma, iş bölümü gibi duyguları kazanacakları iş birlikçi çalışmalara yönlendirme
- ✓ Bu kademedeki rehberlik hizmetleri sınıf öğretmeni merkezli olarak yürütülür.
- ✓ Gelişimsel ve önleyici yaklaşımdır.

İlköğretim II. Kademedede (11-14 yaş) Rehberlik

- ✓ Ergenliğe geçiş aşamasında çocuğa bedenindeki hızlı değişimleri ve sonuçları hakkında bilgi verme
- ✓ Erinlik sürecinin ortaya koyduğu psikolojik ve duygusal sorunlarla baş edebilme yollarını gösterme
- ✓ Hızlı bedensel büyümenin neden olacağı sakarlık, dalgınlık gibi özellikleri tanımasını sağlama
- ✓ Karşı cinsi tanımları ve kabul etmeleri sürecine yardımcı olma
- ✓ Spor, sosyal ve kültürel aktivitelere yöneltme
- ✓ Aileler bilgilendirilmeli ve işbirliği kurulmalıdır.

Ortaöğretimde Rehberlik

- ✓ Olumlu kimlik kazanmasına yardım olacak etkinlikler
- ✓ Ergenin anlama ve anlaşılma ihtiyacına cevap verme
- ✓ Farklı düşünme biçimlerine anlayışlı davranma
- ✓ Akran grupların etkisinden olumlu faydalanma
- ✓ Sanat, spor ve sosyal aktivitelere yönlendirme
- ✓ Eleştirel düşünme biçimlerine saygı gösterme
- ✓ Uygun özdeşim kurabileceği modeller sunma
- ✓ Okulun ve sınıfın işleyişine öğrencileri katma

Yükseköğretimde Rehberlik

- ✓ Çevreye uyum sağlamasına yardımcı olma
- ✓ Üniversitenin işleyişi hakkında bilgi verme
- ✓ Burs, yurt, kredi vb. konularda bilgilendirme
- ✓ Sanat, spor ve kültürel ortamlar oluşturma
- ✓ Klüp ve gruplara yönelmelerini sağlama
- ✓ Kişisel problem durumlarına ilişkin psikolojik danışma hizmeti sunma

PROBLEM ALANINA GÖRE REHBERLİK

Eğitsel Rehberlik:

Bireyin ilgi ve yeteneklerine uygun bir eğitim kurumu seçmesi ve bu seçtiği programı başarılı bir şekilde sürdürmesi için yapılan bilgilendirme sürecidir. Eğitsel rehberliğin temel amacı, öğrencilerin akademik etkinliklerdeki başarılarını artırmalarına yardımcı olmaktır. Öğrencilerin akademik başarılarını artırmaya yönelik her türlü etkinlik, eğitsel rehberliğin kapsamı içinde yer alır. **Oryantasyon** hizmeti eğitsel rehberliğin uyum sağlamaya yönelik verdiği bir hizmettir ve eğitsel rehberlik kapsamında sunulur.

Eğitsel rehberlik hizmetleri kapsamında başlıca uygulamalar şunlardır:

- ✓ Oryantasyon (yeni duruma alıştırma)
- ✓ Etkili ders çalışma yöntemleri
- ✓ Öğrenme stratejileri geliştirme
- ✓ Okul ve sınıf kurallarını öğretme
- ✓ Yeteneklerinin altında ve üstünde başarı gösteren öğrencileri belirleme
- ✓ Kaynaştırma eğitimindeki öğrencilerin gelişimini izleme
- ✓ Motivasyon artırıcı çalışmalar yapma

Eğitsel rehberlik hizmetlerinin başlıca amaçları:

- ✓ Öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik yapılarına uygun okul, program ve alan seçmelerine yardım etme

- ✓ Okul çevrelerini tanımlarına ve uyum sağlamalarına yardım etme
- ✓ Öğrencilerin kendilerine uygun öğrenme stratejileri geliştirmelerine, verimli ders çalışma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olma
- ✓ Başarıyı artıma yollarını öğrenerek öğrenme güçlüklerinden kurtulmalarına yardımcı olma
- ✓ Öğrencilerin "öğrenmeyi öğrenmesine" yardımcı olma
- ✓ Öğrencilerin bilimsel araştırma yapma ve okuma alışkanlıklarını geliştirmesine yardımcı olma

ÖĞRENCİLERDE GÖRÜLEN FARKLI ÖĞRENME TUTUM VE DAVRANIŞLARI

BAŞARIYA ODAKLANMIŞ TUTUM	BAŞARISIZLIĞI KABUL ETME TUTUMU	BAŞARISIZLIKTAN KAÇINMA TUTUMU
<ul style="list-style-type: none">-Özgüveni gelişmiştir.-Öğrenmeye güdülenmiştir.-İlgi ve dikkatini verir.-Hedef belirler.-Verimli ve planlı çalışır.-Öğrenme stratejileri geliştirmiştir.-Çaba harcar	<ul style="list-style-type: none">-Başarısızlığı normal görür.-Çaba harcamaktan, çalışmaktan kaçınır.-Okul ve ders dışı etkinliklere yönelir.-Yeteneğinin gelişemeyeceğini düşünür.-Sürekli destek ve yönlendirmeye ihtiyaç duyar.	<ul style="list-style-type: none">-Öğrenme değil, sınıf geçme amaçtır.-Ezber çalışmayı, anlayarak çalışmaya tercih eder.-Çabadan kaçır.-Dışsal mazeretlere sığınır.-Güdülenme geçicidir.-Başaramayacağını düşünür.

Akran Danışmanlığı

Aynı öğretim kademesinde bulunan bireylerin birbirlerine yaptıkları (üst sınıflardan seçilen öğrencilerin alt sınıflarda bulunan öğrencilere yardımcı olması) rehberlik hizmetidir.

Eğitsel Rehberlik ve Sınav Kaygısı

Kaygı, insanda iç ve dış uyaranlar sonucu ortaya çıkan duygusal bir yaşantıdır. Alışlagelmiş çevrenin ortadan kalkması, desteklerden uzaklaşma, herhangi bir işin olumsuz sonuçlanacağını bilmek, bir işin sonucunun ne olduğunu bilmemek kaygıya neden olabilmektedir.

Sınav kaygısı kaygının özel bir durumudur. Kaygı belirtileri olası bir başarısızlıkla ilgili endişeye eşlik eden duygusal, bedensel ve davranışsal tepkilerdir.

Sınav Kaygısının Boyutları

Sınav kaygısının iki boyutundan söz edilmektedir.
Bunlar;

- 1- Kuruntu boyutu
- 2- duyuşsalılık boyutu

Kuruntu boyutu, sınav kaygısının bilişle ilgili boyutudur ve başarılığın sonuçlarını düşünmek, başarmak için gereken yeteneği hakkında kuşkuya düşmek gibi içsel konuşmaları içerir. Bu boyut başarısızlık sonuçlarına, kendini başkalarıyla kıyaslama ve olumsuz değerlendirmelere işaret ederken, heyecan ögesi de içsel uyarılardan kaynaklanan heyecansal ve fizyolojik yaşantılara işaret eder.

Duyuşsal boyutu, sınav anında kaygıyla ilişkili fizyolojik tepkidir. Hızlı kalp atışları, terleme, üşüme, kızarma gibi bedensel reaksiyonlar duyuşsallık belirtisi olarak kabul edilir.

Duyuşsallık boyutunda ise

- Gerginlik hissi, korku, endişe, sinirlilik, huzursuzluk
- Hızlı kalp atışı, mide ağrısı, ağız kuruluğu gibi tepkiler.

Gibi faktörlerden oluşur.

Mesleki Rehberlik:

Bireylerin kendilerini ve çeşitli meslekleri tanımları, kendi niteliklerine uygun meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleğe hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri konusunda yapılan yardım hizmetleridir. Mesleki rehberlik hizmetleri; bireyin özelliklerinin tanınması, yeteneklerinin, ilgilerinin ve diğer niteliklerinin bilinmesi, çevrede bireye açık olan mesleklerin gerektirdiği niteliklerin belirlenmesi ve bu iki kaynaktan elde edilen bilgiler ışığında, bireyin kendi nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği nitelikler arasında bağlantı kurularak kendine uygun bir mesleki tercih yapması üzerinde odaklanmaktadır.

Mesleki rehberlik hizmetlerinin başlıca amaçları;

- Bireyin ilgi duyduğu ve gelecekte seçmeyi düşündüğü bir mesleği mümkün olduğu kadar bütün yönleriyle ona tanıtmak
- Bireye henüz haberdar olmadığı yeni meslekler ve iş imkanları hakkında bilgi vermek
- Bireyi bazı meslekler hakkında edindiği yanlış bilgilerden ve kalıplaşmış önyargılardan kurtarmak için ona bilgi sunmak
- Topluma yararlı ve bireyin kendisini gerçekleştirmesine olanak veren her mesleğin değerli olduğu fikrini bireyin dikkatine sunmak

Mesleki rehberlik sürecinin temel aşamaları;

1. Bireyi ve özelliklerini tanıma
2. Meslekleri ve özelliklerini tanıma
3. Bireyin özellikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında ilişki kurma

Mesleki rehberlikle ilgili bazı kavramlar:

Yetenek; herhangi bir davranışı öğrenebilmek için doğuştan sahip olunan gizil gücün çevre ile etkileşim sonucu geliştirilmiş ve yeni öğrenmeler için hazır hale getirilmiş kısmını ifade eder.

Mesleki ve eğitsel yönlendirmede temel alınan yetenek alanları:

Sözel yetenek: Kelimelerle akıl yürütebilme, okuduğunu anlayabilme, düşüncelerini sözel olarak açıklayabilme.

Sayısal yetenek: Sayılarla akıl yürütebilme, sayısal alandaki problemleri çözebilme becerisi.

Şekil-uzay yeteneği: Şekiller arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları görebilme, nesnelerin ve şekillerin döndürüldüklerin nasıl şekil alacağını gözünde canlandırabilme.

Göz-el koordinasyonu: El ve göz işbirliği ile yapılabilecek becerileri ifade eder. Örneğin; resim ve heykel yapma.

Renk algısı: Renklerden benzerlikleri ve farklılıkları algılama, aynı renkteki iki cisimdeki ton farklarını ayırt edebilme.

Bellek: Sembolleri, kelimeleri, sayıları hızlıca akılda tutma ve uzun zaman hatırlama

Ayrıntıyı algılama: Çevrede bulunan uyarıcıları ve bu uyarıcılar arasındaki farkları algılama.

Mekanik yetenek: Aletlerin veya makinelerin parçaları arasındaki ilişkiyi anlayabilme, aleti çalıştırabilme, tamir edebilme.

El becerisi: Elleri ve kolları zorlamadan ve etkili bir şekilde hareket ettirerek nesneleri kaldırma, çevirme.

Parmak becerisi: Küçük nesnelerle çalışarak çok ince işleri yapabilmek için parmakları doğru ve hızlı biçimde kullanma.

Mesleki Gelişim Sürecinin Evreleri

YAŞ	EVRELER
5-12	Uyanış ve Farkında Olma
13-15	Meslekleri Keşfetme ve Araştırma
16-18	Karar Verme
19-23	Hazırlık
23 ve üzeri	İşe Yerleşme

I. Uyanış ve Farkında Olma(5-12 yaş):

Çocuk, çevresindeki bireylerin farklı mesleklerde olduğunu ve kendisinin de bir mesleğe yönelmesi ve seçmesi gerektiği ile ilgili farkındalığa ulaşır.

II. Meslekleri Keşfetme ve Araştırma(13-15 yaş):

Bu dönemde çocuk meslekleri ve özelliklerini inceler ve araştırma sürecine girer.

III. Karar Verme(16-18 yaş):

Çocuk geleceği ile ilgili meslek tercihleri yapmaya başlar. Çocuk, kendi özellikleri ile mesleki özellikler arasındaki ilişkileri gerçekçi analiz eder ve kendisine uygun meslekleri belirler.

IV. Hazırlık (19-23 yaş):

Birey kendine uygun mesleğin gerektirdiği hazırlık ve eğitim sürecine girer ve kendisini geliştirmeye çalışır.

V. İşe Yerleştirme (23-....):

Birey seçtiği ve eğitimini aldığı mesleği icra etmeye ve başarılı bir şekilde yapmaya başlar.

Mesleki gelişim kuramları:

1.Özellik-Faktör Kuramı: Bu kuram Parsons'un mesleki bürodaki çalışmaları ile başlayan ve bireylerin kendilerine uygun mesleklere yönlendirilirse başarılı, mutlu ve üretken olabileceği görüşüne dayanan bir yaklaşımdır. Bu kuram farklar psikolojisini temel alır. Farklar psikolojisine göre:

- ✓ Her birey kendine özgü özelliklere sahiptir.
- ✓ Her mesleğin kendine özgü özellikleri vardır.
- ✓ Bir birey kişisel özelliklerine uygun mesleklere yönelirse başarılı olabilir.
- ✓ Her bireyin ve mesleğin nitelikleri objektif ölçme araçları ile ölçülebilir.

Özetle en temel mesleki rehberlik kuramı olarak kabul edilen bu yaklaşım çeşitli ölçme araçları kullanılarak bireyin özelliklerinin belirlenmesi, mesleğin gerektirdiği nitelikleri belirlenmesi ve bunların uzlaştırılmasına dayanmaktadır.

2.Ginzberg'in Gelişim Kuramı: Bu modelde, meslek seçimi için bireyin **gelişim sürecinin** izlenmesi ve çeşitli aşamalarda ona yardım edilmesi gerektiği görüşü savunulmaktadır. Gelişim dönemleri:

1. Fantezi hayal dönemi (7-12 yaş)
2. Deneme(geçici seçme) dönemi(12-17)
3. Gerçekçi dönem (17-22)

3.Super'a Göre Mesleki Gelişim: Benlik kavramının meslek seçimindeki önemi üzerinde durmuştur. Super'a göre meslek seçimi, belli bir gelişim süreci içinde bireyle çevrenin etkileşimi sonucu oluşan benlik kavramının bir mesleğe yansıması durumudur ve mesleki gelişim devamlı bir süreç, meslek seçimi ise bir sentez yapma işi olarak görülmektedir.

1. Büyüme evresi(0-14)
2. Araştırma evresi(14-24)
3. Yerleşme evresi(25-44)
4. Koruma evresi(45-64)
5. Çöküş evresi(65 ve sonrası)

4.Holland'a Göre Mesleki Gelişim: Holland meslek seçiminin, bireyin kişiliği ile çevresinin uyumu sonucu gerçekleştiğini ifade etmiştir. Ona göre, bireyin kişilik özellikleriyle mesleki yönelişler arasında bir ilişki söz konusudur. Holland 6 kişilik tipi ve bunlara uygun 6 tür mesleki çevrenin tanımını yapmıştır. Bunlar; 1.Gerçekçi,2.Araştırmacı, 3.Sosyal, 4.Girişimci, 5.Geleneksel, 6.Sanatçı (Artistik)

Kişilik Tipi	Belirgin Özellikleri
Gerçekçi	Sabırlı ve hoşgörülü, pratik, maddeci, erkesi, antisosyal
Araştırmacı	Entelektüel, analitik düşünce yapısına sahip, eleştirel, titiz bağımsız
Artistik	Heyecan ve coşkuları dengesiz, hayalci, fevri, duygusal, duyarlı ve etkileyici
Sosyal	Yardımsever, sorumluluk sahibi,
Girişimci	İkna yeteneği yüksek, sosyal, konuşkan, maceracı
Geleneksel	Dikkatli, titiz, düzenli, esnek olmayan, vicdanlı, dengeli

Kişilik Tipi	Baskın Talepler/Etkinlikler
Gerçekçi	<ul style="list-style-type: none">•Kas faaliyeti gerektiren durumlar•Nesneler, eşyalar, makinalar ve hayvanlarla ilgili etkinlikler
Araştırmacı	<ul style="list-style-type: none">•Bilimsel çalışmalar•Sistematik deneysel çalışmalar
Artistik	<ul style="list-style-type: none">•Sanatsal etkinlikler ve ürünler•Bağımsız, yaratıcı çalışmalar
Sosyal	İnsanlarla birlikteliği sağlayan aktiviteler
Girişimci	<ul style="list-style-type: none">•Sosyal, eğlendirici etkinlikler•Organize edilmiş çalışmalar
Geleneksel	<ul style="list-style-type: none">•Sistemli kurallara bağlı aktiviteler•Kayıt tutma, hesaplama

Kişilik Tipi	Tipik Meslekler
Gerçekçi	Oto tamirciliği, Elektrikçi,
Araştırmacı	Biyolog, kimyager
Artistik	Yazar, ressam
Sosyal	Sosyal hizmet uzmanı, psikolog
Girişimci	Satıcı, pazarlamacı
Geleneksel	Banka veznedarı, kütüphaneci

5.Roe'nun İhtiyaç Kuramı: Kişilik temelli yaklaşımdır. Kuramını Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine dayandırmıştır. Roe'ya göre **anne-baba tutumları** çocukların meslek seçimlerinin esas belirleyicisidir.

Öğretim Kademelerine Göre Mesleki Gelişim Görevleri

Okul Öncesi ve İlköğretim I. Kademedede(5-12) Mesleki Gelişim Görevleri

- ✓ Bu dönemde çocuğun temel ihtiyacı "çalışmayı öğrenmek" tir. Yani çocuğun iş yaşamına karşı olumlu tutum geliştirmesi. Çalışmanın önemini fark etmeli
- ✓ Çocuk meslekleri tanımaya ve keşfetmeye başlar.
- ✓ Bütün meslekler gerekli ve önemlidir.
- ✓ Çocuk herkesin iyi yapabileceği bir işin olduğunu mutlaka bu dönemde kazanmalıdır.
- ✓ Meslekler hakkında önyargılar kazanmamalıdır.
- ✓ Mesleklerin belli bir eğitimle kazanıldığının farkına varmalıdır.

İlköğretim II. Kademedede(12-15) Mesleki Gelişim Görevleri

- ✓ Karar verme ve problem çözme becerisi kazanma
- ✓ Kendi özellikleriyle eğitim/meslek amaçları arasındaki ilişkiyi görme
- ✓ Güçlü ve zayıf yönlerini, yeteneklerini tanıma, keşfetme
- ✓ Meslekleri keşfetme
- ✓ Cinsiyet/meslek alanındaki ön yargıları fark etme

Ortaöğretimde(15-18) Mesleki Gelişim Görevleri

- ✓ Mesleki kararda kişisel özelliklerinin önemini kavrama
- ✓ Mesleki kararda kendini sınırlayan etkenleri dikkate alma
- ✓ Genç liseden sonra iş hayatına atılacaksa iş olanaklarını araştırmalı, işe girmeli/yerleşmelidir. Aksi takdirde üniversite sınavına hazırlanmalıdır.
- ✓ Kendi ilgi, yetenekleri ve özelliklerine uygun meslekler ile bunların koşulları hakkında doğru, geçerli bilgi edinme
- ✓ Mesleki kararda ailenin görüşlerini de dikkate alma
- ✓ Yapılan seçimlerin sorumluluğunu alma
- ✓ Mesleğin streslerini güçlüklerini anlama

MESLEK VE KARIYER

Meslek özel bir iş ya da çalışma aktivitesi, **kariyer** ise bireyin yaşam boyu sergilediği çalışma yaşantılarının toplamı olarak tanımlanabilir.

Meslek; bireyin yaşam rollerinin bir kısmını kapsarken, kariyer; meslek öncesi, mesleği sürdürme anı ve meslek sonrası ile ilgili tüm rolleri kapsayan gelişimsel bir süreçtir.

Kariyer Eğitimi ve Gelişimi

Kariyer eğitimi ve gelişimi yaşam boyu devam eden bir sũreçtir. Bu nedenle kariyer eğitimi özel bir yaş ya da öğrenim dũzeyiyle sınırlı değildir.

Kariyer eğitimi yaşamın erken dönemlerinden başlayarak, bireylere, tutum, yetenek ve ilgilerini tanıma olanağı verir. Bu şekilde sosyal amaçları ve kişisel değerleri doğrultusunda mesleki gelişimlerine katkı sağlanması amaçlanır. Kariyer eğitimi ile aynı zamanda bireylerin kişisel farkındalıklarını artırmalarına, karar verme ve kariyer planları yapmalarına ve seçtikleri meslekte doyum sağlamalarına yardımcı olunmaya çalışır.

Mesleki Olgunluk

Mesleki olgunluk kazanmak her bir mesleki gelişim basamağında karşılaşılan bir takım tipik ve gerekli problem çözme yaşantıları ile karşılaşmak, bir sonraki basamakta karşılaşılabilecek gelişim görevlerine hazır olabilmek için bu temel becerileri edinmektir.

Mesleki Olgunluğun Boyutları

1. Meslek Seçimine Planlı Yöneliş: Her bireyin bir işi olması gerekliliğidir. Şu davranışları kapsar:

- a) Seçme/tercih konusu ile ilgilenme
- b) Bu amaçla çeşitli kaynaklardan yararlanma

2. Mesleki Bilgilerin Belirginleşmesi ve Planlama Yapma:

- a) Tercih edilen meslek hakkında özgül bilgileri saptama
 - b) Tercih edilen mesleğe hazırlanma ve girişi daha özgül olarak planlama
 - c) Planlama faaliyetlerini genişletme ve eyleme koyma
-

3. Meslek Tercihlerinin Tutarlılığı: Tercihin belli bir alana yönelik olarak belirginleşmesidir.
Aşamaları:

- a) Alanlar açısından meslek tercihlerinin tutarlılığı
- b) Düzeyler açısından meslek tercihlerinin tutarlılığı
- c) Alanlar ve düzeyler dahilinde meslek tercihlerinin tutarlılığı

4. Özelliklerin Billurlaşması: Yetenek, ilgi ve kişilik özelliklerinin belirginleşmesidir.

5. Meslek Tercihlerinde Akılcılık:

Mesleki Rehberlikle Bireye Kazandırılacak Yeterlikler

- Kişisel nitelikleri ile çalışma ve iş yaşamı arasındaki ilişkileri anlama
- Karar verme, amaçları belirleme ve uygulamaya geçme
- Meslekleri keşfetme
- Boş zamanlarını nasıl değerlendireceğini öğrenme
- Birlikte çalışmayı öğrenme
- Toplumsal gelişmenin iş yaşamını nasıl etkilediğini anlama

Kişisel Rehberlik

Kişisel rehberlik bireyin kendileri ile ilgili kişisel problemlerinin çözümü için yapılan yardımlardır.

- Öğrencinin bireysel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişimi, öncelikle öğretmenlerin görevi, sonra rehber öğretmenin görevidir.
- Öğrencilerin yaşadığı sorunlara karşı bir öğretmenin ya da psikolojik danışmanın yapacağı ilk iş problemi tanımlamak ve problemin nedenlerini bulmaktır.

Kişisel rehberlik kapsamda yer alan konular;

- ✓ Kişiler arası ilişkiler ve iletişim problemleri
- ✓ Öz güven gelişimi ve öz güven sorunları
- ✓ Ekonomik sorunlar
- ✓ Sosyal ilişkileri geliştirme
- ✓ Sağlık sorunlarını gidermede yardımcı olma
- ✓ Davranış bozuklukları ile ilgilenme
- ✓ Ailevi problemlerin çözümüne yardımcı olma
- ✓ Olumsuz duygularla baş etme (korku, kaygı)
- ✓ Cinsel roller öğrenme ve karşı cinsle yaşadığı problemlerin çözümüne yardımcı olma

Kişisel rehberlikte öğretmenlerin öne çıkan sorumlulukları:

- ✓ Güven yaratma
- ✓ Okul ortamını sevdirmeye
- ✓ Gelişimi izleme
- ✓ İlgili kayıtları tutma
- ✓ Veli ile işbirliği yapma
- ✓ Gelişimi değerlendirme
- ✓ Değişimi hazırlama
- ✓ Öz güveni geliştirme
- ✓ Farklı yönleri ortaya çıkarma

İlköğretim I. Kademedeki öğretmenin öne çıkan sorumlulukları:

- ✓ Psikososyal gelişime uygun sınıf ortamı hazırlama
- ✓ Kurallara öğrenci katılımını sağlama
- ✓ Her çocuğu özel kabul etme
- ✓ Yeterliliklerin vurgulanması
- ✓ Doğru rol modeli sunma
- ✓ İşbirliği ve sosyalleşmede rehberlik etme
- ✓ Etkinlikleri çeşitlendirme
- ✓ Gelişimi izleme
- ✓ Girişkenliğe teşvik etme

İlköğretim II. Kademedeki öğretmenin öne çıkan sorumlulukları:

- ✓ Bedensel değişimin kabul edilmesine yardımcı olma
- ✓ Öğrencinin psikomotor koordinasyon gelişimine yardım etme
- ✓ Öğrencinin enerjisini doğru yönlerle kanallize etme
- ✓ Veli ile işbirliği yapma
- ✓ Öğrenciye karşı cinsle ilişkileri konusunda yardım etme
- ✓ Öğrencinin olumlu davranışlarının pekiştirilmesi
- ✓ Öğrencinin olumsuz davranışlarının pekiştirilmemesi

Ortaöğretimde öğretmenin öne çıkan sorumlulukları:

- ✓ Gelişim özelliklerini tanımaya yardımcı olma
 - ✓ Öğrencinin fizyolojik, sosyal ve psikolojik değişimlere hazırlıklı olmasına yardım etme
 - ✓ Öğrencinin kendini kabul etmesine yardım etme
 - ✓ Öğrencinin olumlu benlik algısı geliştirmesine yardım etme
 - ✓ Öğrencinin özgüven kazanmasına yardım etme
 - ✓ Öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin farkına varmasına yardım etme
 - ✓ İşbirliği ve grup etkinliğini sağlama
 - ✓ Bilişsel ve ahlak gelişimine destek sağlama
 - ✓ Öğrencinin kendini ifade etmesi için uygun fırsatlar yaratma
-

SOSYAL BECERİLER

Sosyal beceriler, kişinin başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için gerekli olan becerilerdir. Örneğin; atılganlık, empati, kişilerarası ilişkileri başlatma ve sürdürme, çatışma çözme, öfkeyle başa çıkma, işbirliği yapma

Sosyal beceri eğitimi bilişsel yaklaşım ve davranışçı yaklaşım temel alınarak yapılır.

Bilişsel yaklaşıma göre bireydeki sosyal beceri eksikliğinin sebebi sosyal ortamda ne yapacaklarını bilmemeleridir.

Davranışçı yaklaşım ise bu eksikliği uygun davranışın kazanılmamış olmasıyla açıklar.

Sosyal becerileri altı ana başlık halinde

1. İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri
2. Grupla bir işi yürütme becerileri
3. Duygulara yönelik beceriler
4. Saldırgan davranışlar ile başa çıkma becerileri
5. Stres durumlarıyla başa çıkma becerileri
6. Plan yapma ve problem çözme becerileri

A decorative graphic on the left side of the slide, featuring several vertical lines in shades of pink and purple, and a cluster of circles of various sizes in the same color palette.

İLETİŞİM VE İLETİŞİM BECERİLERİ

1.İletişim Nedir?

İletişim en genel tanımıyla iki birey arasında mesaj alışverişi olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla iletişimde mesaj alan ve mesaj veren olmak üzere en az iki kişi vardır. Sağlıklı bir iletişimin oluşabilmesi için öncelikle bireylerin birbirini dinlemesine ihtiyaç vardır.

2.Dinleme:

Uygun bir dinlemede temel olarak iki tür dinleme birimi vardır.

a.Edilgin Dinleme:

Edilgen dinlemede birey beden dili ile karşıdaki kişiye onu dinlediği mesajını verir. Bu arada beden karşı tarafa yönelmiş, göz teması kurulmuş, jest ve mimiklerle karşı tarafa dinlediği mesajı verilmiştir. Ancak bu dinleme türü iletişimin sürdürölmesi adına yeterli olmayabilir.

b.Etkin Dinleme: Temelinde empati yatar.

Bu dinleme türü karşıdaki kişinin anlattığının anlaşılmasını sağlar. Edilgen dinlemede yapılanlara ek olarak sözel etkileşimi de gerektirir. Ayrıca karşıdaki kişiye ilişkin onun anlaşıldığını ifade eden geri iletimler de içerir. En uygun dinleme türüdür.

BEN DİLİ VE SEN DİLİ

Ben Dili: İletişimde "ben dili"(çocukta özsaygıyı geliştirir ve hatasını anlamaya çalışır) kullanılmalıdır. Örneğin; ödevini yapmayan öğrenciye öğretmenin "ödevini yapmış olmanı bekliyordum" demesi gerekir. Ben dili öğretmenin kendisini açmasını sağlar.

Sen Dili: İletişimde "sen dili"(çocukta suçlanma duygusu oluşur ve öz saygısı zayıflar ve çocuk doğal olarak savunma mekanizmalarına başvurur). Kullanmaktan kaçınılmalıdır. Örneğin; ödevini yapmayan öğrenciye öğretmenin "yine mi ödevini yapmadın?" demesi

Örnekler

SEN DİLİ	BEN DİLİ
Odanı toplamamışsın	Odanı toplamanı beklerdim
Neden ders çalışmıyorsun?	Son günlerde ders çalıştığını görmüyorum
Kardeşine neden vuruyorsun?	Kardeşine sık sık vurman onu da beni de üzüyor
Odanı toptasana	Odanı toptasan bana yardım etmiş olursun
Yapma şunu	Yaptıklarından rahatsız oluyorum

İLETİŞİM ENGELLERİ

1.Emretme, Hükmetme: İsyankar davranışa sebep olur. "Yapman gerekir", "Yapmak zorundasın",

2.Yargılama, Eleştirme, Suçlama: Yetersizlik duygusu oluşturur. "Olgunca düşünmüyorsun"

3.Ahlak Dersi Vermek: Suçluluk duygusu yaratır.
"Yapmalıydın", "Senin sorumluluğun"

4.Tehdit Etme, Gözdağı Verme: Gücenme ve kızgınlığa yol açar. "Yapacaksın, yoksa..."

5.Öğüt Verme: Bağımlılık ya da direnme yaratabilir.
"Ben olsam...", "Neden... yapıyorsun, bence ..
Yapmalısın"

6.Teselli Etme: Kişinin anlaşılmadığını hissetmesine neden olur. "Aldırma", "boşver",

- 7.Ad Takmak, Gülünç duruma düşürme: Değersizlik duygusuna neden olabilir. "Koca bebek"
- 8.Mantık Yoluyla İnandırma, Tartışma: Savunucu tutumlara yol açar. "işte bu nedenle hatalısın"
- 9.Tahlil Etme, Teşhis Koyma: Başarısızlık duygusu uyandırabilir. "senin derdin ne biliyor musun..."
- 10.İnceleme, Soruşturma: Genellikle hayır demeye ve kaçak cevaplar vermeye yöneltir. "neden?", "sen ne yaptın?"

11.Hesaplayıcı konuşma (Hissetmeme): karnı açılmış çocuğa; "onu bilmem ama saat 21:00 oldu mu uyumalısın"

12.Dikkat Dağıtıcı Konuşma: Ağlayıp arkadaşına şikayet etmeye çalışan çocuğa; "Annen saçlarını bugün ne güzel toplamış"

ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ

Çatışma, bir ya da birden çok kişinin herhangi bir konu üzerinde anlaşılamadığı zaman ortaya çıkar. Çatışmalara gösterilen tepkilerle, yaşanan çatışmalar zedeleyici ve kırıcı olurlar. Çatışma yaşarken genellikle önümüzde iki seçenek vardır; ya çatışmayı sürdürmek ya da problemi çözmek.

Çatışma çözme becerisine sahip bireyler çatışma yaşadıklarında karşıdakini suçlamadan ve aşağılamadan sorunun üzerine odaklanırlar.

Çatışma çözme süreci içerisinde etkin dinleme becerilerinin kullanılmasıyla birlikte birey "ben dili" ni kullanmalıdır.

Çatışma Çözme Yöntemi: AKRAN ARABULUCULUĞU

Çatışma çözme ve arabuluculuk eğitim alan öğrenciler kendilerine yakın yaş grubunda bulunan bireylere sorunlarının çözümünde yardımcı olacak etkinliklerde bulunmaktadır. Arabulucu çatışma yaşayan tarafların bir araya gelmesini sağlar. Böylece her iki taraf yüz yüze gelerek, konuşmaları hiç kesilmeden oturup karşılıklı konuşabilme şansına sahip olurlar. Arabuluculuk gönüllülük ilkesine göre yürütülen bir süreçtir.

Sorunların Karşısında Gösterilen Tepkiler ve Sonuçları

Sorun Çözme Süreçleri: Çatışmaları çözmek için üç sorun çözme süreci vardır.

1. **Müzakere:** Aralarında anlaşmazlık olan tarafların ya kendileri ya da temsilcileri bir araya gelerek yüz yüze sorunu çözmeye çalışır.
2. **Arabuluculuk:**
3. **Oy birliğiyle karar alma**

İLETİŞİMİ KOLAYLAŞTIRAN FAKTÖRLER

- 1.Edilgen Dinleme(Sessizlik):** Karşıdaki kişiye dinlenildiği mesajını verdiği için konuşma başladıktan sonra devam etmesini sağlar. Ancak karşıdaki kişiye ne kadar anlaşıldığına ilişkin mesaj vermez.
- 2.Kabul Tepkileri:** Karşıdaki kişi dinlenirken ona dinlenildiğini iletmek üzere sözel ya da sözel olmayan tepkiler verebilir. Bunlara örnek olarak baş sallamak, gülümsemek, hı hı, evet demek verilebilir.

3.Kapı Aralayıcılar ve Konuşmaya Çağrı: İletişimde karşıdaki kişinin kendisini daha iyi anlatabilmesi için açık uçlu sorular sormaya ihtiyaç vardır. Bu sorular karşıdaki bireye onu dinlemek ve onu anlamak istendiğini göstermekle oldukça etkilidir. Sağlıklı bir iletişimde çoğunlukla "Neden?", "Niçin?" sorularını kullanmak daha uygundur. Genel çerçevede bu süreçte iki tür soru kullanılır. Bunlardan biri kapalı uçlu diğeri açık uçlu sorulardır. **Kapalı uçlu soru** çoğunlukla bir soru ekiyle sorulan ya da çoktan seçmeli olarak verilen soru türüdür. Bu soru türünde cevaplayıcıya soruyla birlikte cevap seçenekleri sunulmaktadır.

Örnek: Ödevini yapmadın değil mi?

1. Evet 2. Hayır

Açık uçlu soru ise çoğunlukla "Ne?,Nasıl?" gibi bir soru sözcüğüyle sorulan bir soru türüdür. Cevap tamamen cevaplayıcıya aittir.

Örnek: Nasıl ders çalışırsın?

4.Etkin Dinleme: Dinlemek belki de en önemli iletişim becerisi olarak ifade edilebilir. Çok kolay görünmesine karşın yaşanan bir çok iletişim probleminin kaynağında dinlememek vardır. Dinlemenin hem sözel hem de sözel olmayan ifadelerle uygun şekilde yapıldığı dinleme en uygun sağlıklı iletişim de yapılır.

İNSANCIL KURAMIN TEMEL İLKELERİ

1.Saygı ve Değerlilik:

Rehberliğin temelinde yatan insancıl kuram, her insanın sadece insan olmakla saygıya değer olduğunu savunmaktadır. Rehberlik hizmetleri sunan bireyler insana saygıyı ön planda tutarlar. Bu anlayış arkasından koşulsuz kabul'ü getirir.

Koşulsuz Kabul:

Öğrencinin ya da bireyin dini, dili, ırkı, cinsiyeti, ekonomik durumu, kültürü ne olursa olsun tüm insanları olduğu gibi değerli kabul etmeyi ifade eder.

Ayrıca saygı ilkesine göre her birey kendisi için en iyiyi seçme eğilimindedir. Bu nedenle bireyler seçimlerinde özgür bırakılmalıdır. Yine bu ilkeye göre her birey kendi problemini çözebilme gücüne sahiptir. Önemli olan öğrencinin özerkliğini kazanmasına yardımcı olmaktır.

2. İçtenlik ve Dürüstlük:

Rehberlik hizmetlerini sunanların bu hizmeti alan kişilerle ilişkilerinde içten, dürüst, doğal ve saydam olmaları temel ölçülerdendir.

3.Kendini Açma: Psikolojik danışma sürecinde danışman yeri geldiğinde danışanı ile benzer bir sorunu paylaşıyorsa ya da bireyin içtenliğine değer vererek karşılıklı güven kurmak ve özel duygular hakkında uygun açıklamalar yapabilmektir. Örneğin; annesi hasta olduğu için derse gelemeyen bir öğretmen öğrencileri ertesi gün sorduğunda bu durumu açıklarsa kendini açmış olur. Eğer "uzun zamandır yorulmuştum izin alayım dedim." derse kendini açmamış olur.

4.Saydamlık:

Öğretmenler öğrencileri ile kurdukları ilişkilerde saydam olmalı, başka bir ifade ile zaman zaman onlarla duygu ve düşüncelerini dürüst bir şekilde özen göstermelidir. Bu paylaşımda öğrencilerini incitmemeye özen göstermelidir. Öğretmenin bazen duygu ve düşüncelerini öğrencileri ile paylaşması "Bu davranışlarınızdan dolayı çok gururlandırım" ya da "Hatamı kabul ediyorum ve özür diliyorum." gibi ifadeler kullanması, sırası ile saydamlığa ve dürüstlüğe örnek olur.

5. Empati ve Sempati:

Empati: Bir insanın objektifliğini kaybetmeden kendini diğer insanların yerine koyarak onun düşüncelerini ve duygularını kavrayabilmesidir. Örneğin; sınavdan düşük not alan bir öğrenciye "Sınavdan düşük not aldığın için üzülüyorsun." demek ya da KPSS'ye hazırlanan bir öğrenciye "Önünde önemli bir sınav olduğu için kaygılanıyorsun." demek empati kurmaya örnek olabilir.

Sempati: Bireyin kendi bakış açısını kaybederek karşısındaki kişinin duygularını yaşamasıdır. Sınavdan düşük not alan arkadaşının üzgün olduğunu anlamak empati iken, onunla birlikte üzülmek sempati'dir.

Durum 1: Ablası ödevlerini yapması konusunda Ali'ye yardımcı olmamıştır.

Empatik Tepki: Abla'nın ödevine yardım etmediği için kızgınsın.

Durum 2: Zeynep, öğretmenine bir şey söylemek istediğinde Özlem hep araya girmektedir.

Empatik Tepki: Özlem, öğretmeninle konuşmanı engellediği için öfke yaşıyorsun.

Durum 3: Üniversiteden bir ay önce mezun olan Suzan istediği şirkette işe alınmıştır.

Empatik Tepki: İstediyin işi elde ettiğin için mutlusun.

Ego(öz saygı) Geliştirici ve Ego Zedeleyici Dil:

Öğrenci ile olan ilişkilerde kişiliği (ego) destekleyen, güveni artıran ve övgü ifadeli iletişim dili kullanmak gerekmektedir. Egoyu aşağılayıcı dil ile konuşmak bireyde çatışma ve gerilim yaratabilir.

EGO ZEDELEYİCİ DİL	EGO GELİŞTİRİCİ DİL
Mehmet bu ne şişmanlık Nermin çok zayıflamışsın Yine mi başarısız oldun Uyku tulumu gibisin Sakarın birisin Emre oburun birisin	Mehmer toplu görünüyorsun Nermin biraz incelmişsin Başarılı olma konusunda zorlanıyorsun Uykuyu çok seviyorsun Biraz dikkatsizsin Emre yemek yemeyi çok seviyorsun

KİŞİLER ARASI İLİŞKİLERDE ÇATIŞMA

İnsan ilişkilerinde birinin davranışları öbürünün gereksinimlerine ters düştüğünde, ihtiyaçların karşılanması engellendiğinde ortaya çıkan anlaşmazlığa çatışma denir. Çatışma zaman zaman günlük yaşamda uyuşmazlık ya da anlaşmazlık olarak da adlandırılmaktadır. Bu çatışmanın çözümünde kullanılabilecek yöntemler ise :

Kazan-Kaybet Yöntemi: Bu tür bir yöntemde taraflardan birinin ihtiyacı karşılanır, diğerinin ihtiyacı kesinlikle karşılanmaz.

Örnek: Sınıfta öğretmen ile öğrenci arasında bir çatışma vardır ve öğretmenin dediği olur.

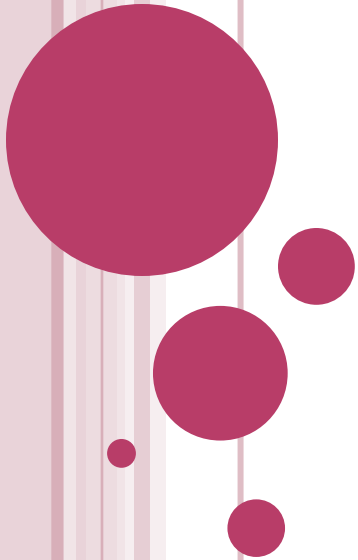

Kaybeden Yok Yöntemi: Çatışmanın çözümü için bir uzlaşma yolu bulunur ve bu çözüm yolunda her iki taraf da sonuçtan memnun olur. Bunun için beş aşamalı olarak ifade edilen çatışma çözme yolları :

1. Problemi tanımlama
2. Olası çözüm yollarını belirleme
3. Çözüme karar verme
4. Çözümü deneme
5. Değerlendirme

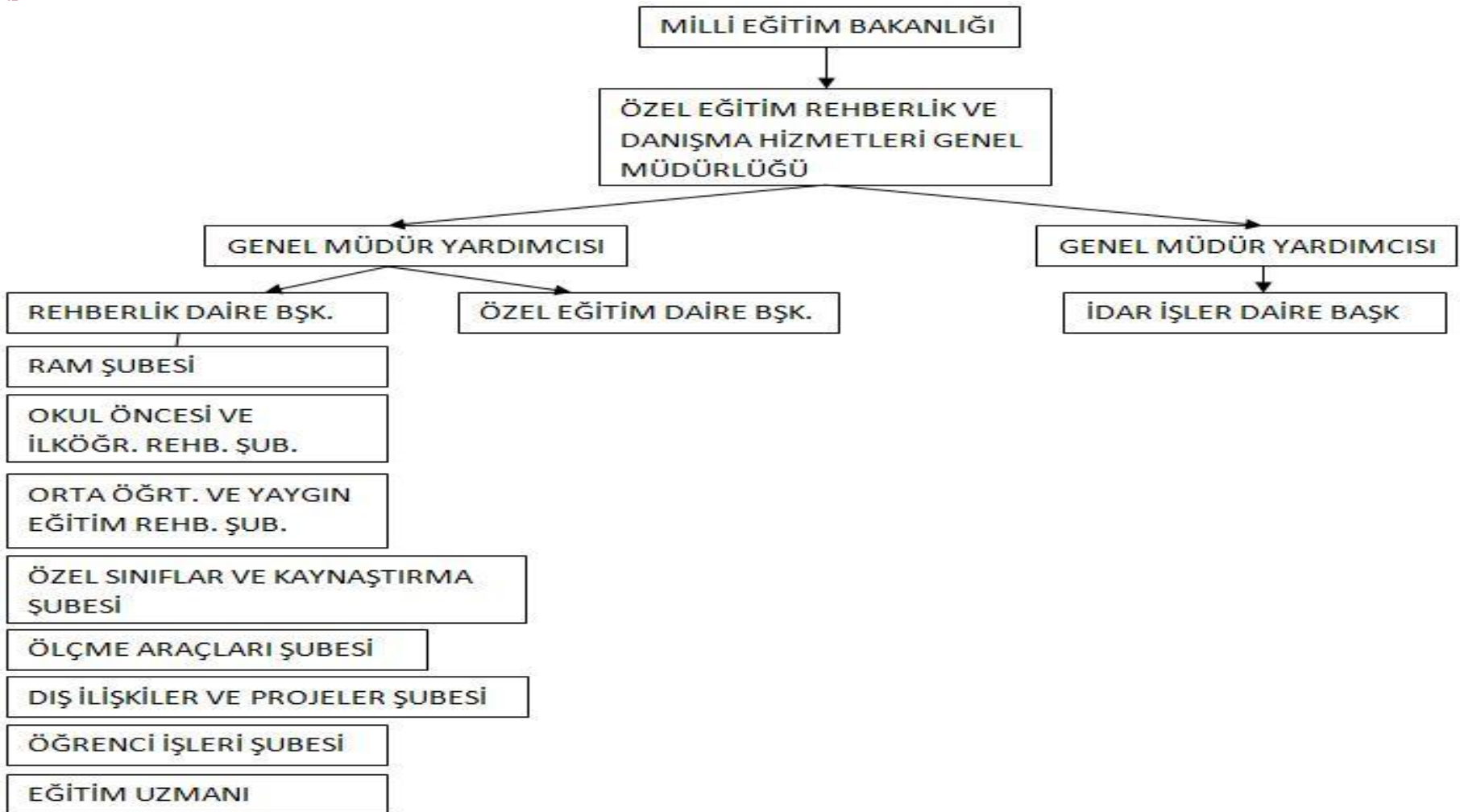

ÜLKEMİZDE REHBERLİK HİZMETLERİ ÖRGÜTÜ

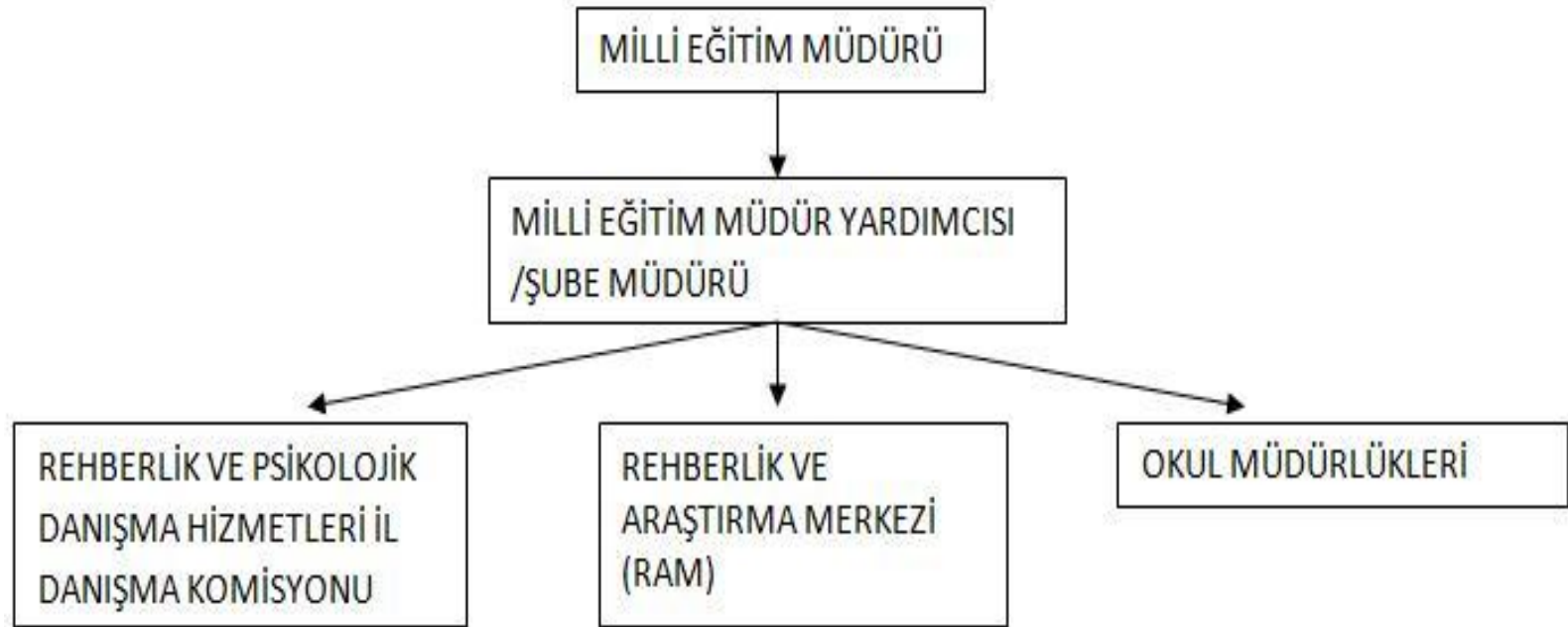
REHBERLİK HİZMETLERİ MERKEZ TEŞKİLATI ÖRGÜTLENMESİ

1992 tarih ve 3797 sayılı kanuna göre bakanlık bünyesinde rehberlik hizmetleri örgütlenmesi:

REHBERLİK HİZMETLERİ İL VE İLÇE ÖRGÜTLENMESİ

Ülkemizde il ve ilçelerde, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde verilen rehberlik hizmetleri illerde valiliklere bağlı olarak görev yapan Milli Eğitim İl Müdürlüklerinin sorumluluğunda sürdürülmektedir.

17 Nisan 2001 tarihinde uygulamaya konan 24376 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğine dayanarak il ve ilçelerde rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu olan kişi ve birimlerin görevleri:

1.İl Milli Eğitim Müdür Yardımcıları veya Şube Müdürlerinin Görevleri:

il ve ilçelerdeki rehberlik ve psikolojik danışma etkinliklerinin bütünlük içinde planlanmasından, programlanmasından, **eşgüdümünden** ve hizmetlerinin yürütülmesinden milli eğitim müdür adına yetkili ve sorumludurlar.

- ✓ Bakanlıkla rehberlik hizmeti sunan kurumların (RAM'lar okullar) **eşgüdümünü** sağlamak.
- ✓ Evrakları kurumlara ulaştırmak ve sonuçlarının izlenmesini sağlamak.
- ✓ Bu kurumların bütçe işlerini yürütmek, personel ihtiyacını gidermek. Gerektiğinde bakanlıktan personel talep etmek.
- ✓ İl, ilçe düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti sunacak kimselerin atamalarında komisyon üyeliği yapmak. Bu atamalardan RAM müdürlüğünü haberdar etmek.
- ✓ Rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin açılmasında görev almak, bunlara araç-gereç ve yer temin etmek, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonuna Milli Eğitim Müdürü adına gerektiğinde başkanlık etmek.

- ✓ İl danışma komisyonunca alınan kararların bakanlığa iletilmesini sağlamak ve uygulamaların yürütülmesini sağlamak.
- ✓ Okul ve diğer kurumların eşgüdümünü sağlamak ve rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili olarak diğer kurumlarla ve bilhassa üniversitelerle işbirliği yapmak.
- ✓ RAM ve diğer il bazındaki kurumların program ve raporlarını değerlendirmek ve bakanlığa gönderilmesini sağlamak.

İL DANIŞMA KOMİSYONU

Öğretim yılı başında il/ilçe düzeyinde rehberlik çalışmalarının planlanması, kurumlar arası eşgüdümün sağlanması, öğretim yılı sonunda da çalışmaların değerlendirilmesi için yılda iki kez (Eylül, Haziran) toplanan bu komisyon il/ilçe düzeyinde rehberlik hizmetinin sürdürülmesinde genel kararlar alır. Her iki toplantıda alınan kararlar, ildeki RAM çatısı altında yer alan "Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü"nce o ay içinde bakanlığa iletilir.

Bu komisyon, il milli eğitim müdürü veya rehberlik hizmetlerinden sorumlu müdür yardımcısı ya da şube müdürü başkanlığında, ilçe şube müdürleri, RAM müdürleri, RAM Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri bölüm başkanı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarından birer temsilci müdür, büyük şehirlerde merkez ilçelerin her birinden birer okul müdürü, değişik türden okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde çalışan en az üç psikolojik danışmandan oluşur.

2.Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) Müdürlüğü:

İllerde Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı olarak hizmet veren RAM biriminin en temel görevi, o ilde bulunan ilk ve ortaöğretim okullarındaki rehberlik hizmetlerinin planlanması ve bu sürecin nasıl devam ettiğinin izlenmesidir.

Ram'ın Görevleri:

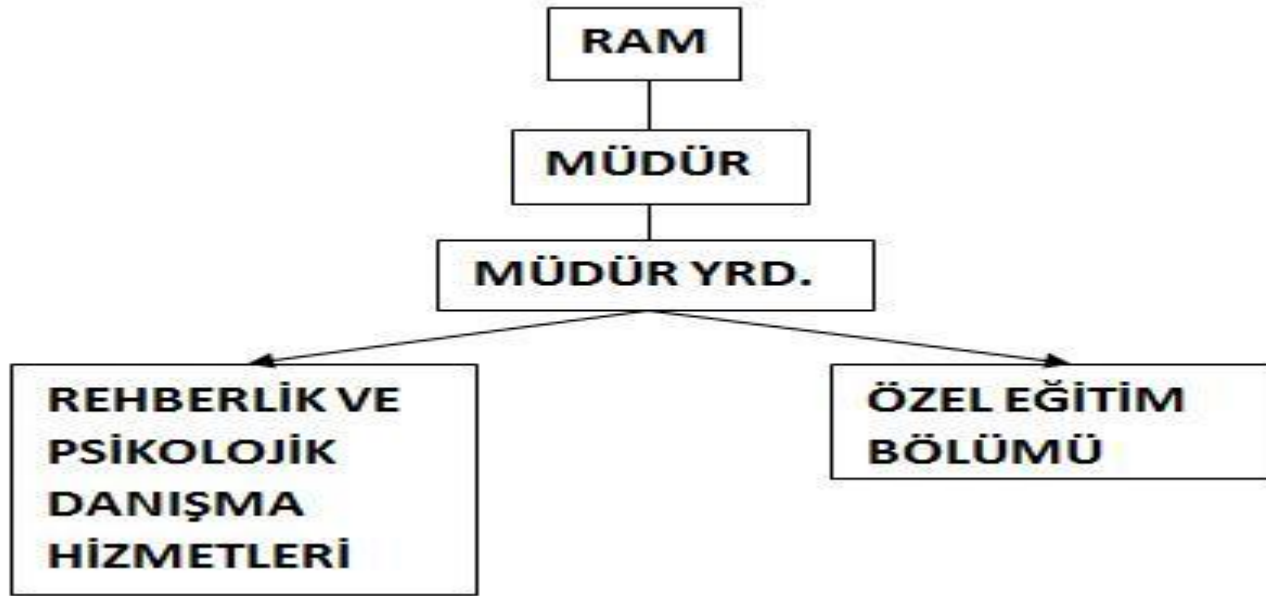
- ✓ Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmaları yürütür.
- ✓ İlde özel eğitimi gerektiren bireylerin tanılamak ve bu bireylere yönelik uygun hizmetleri vermek.
- ✓ Rehber öğretmenlerin stajyerlik işlemlerini yapmak.

- ✓ İldeki rehberlik-psikolojik danışma hizmetlerinin koordinasyonunu sağlamak başlıca görevleridir.
- ✓ Okulların Rehberlik ve Psikolojik Danışma servislerince kullanılacak olan ölçme araçlarını temin etmek.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi; merkez müdürlüğü, merkez müdür yardımcılığı, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölüm başkanlığı, özel eğitim hizmetleri bölümü başkanlığı birimlerinden oluşur. Müdürlük ilde rehberlik hizmetlerinden sorumlu il milli eğitim müdür yardımcısına karşı sorumludur.

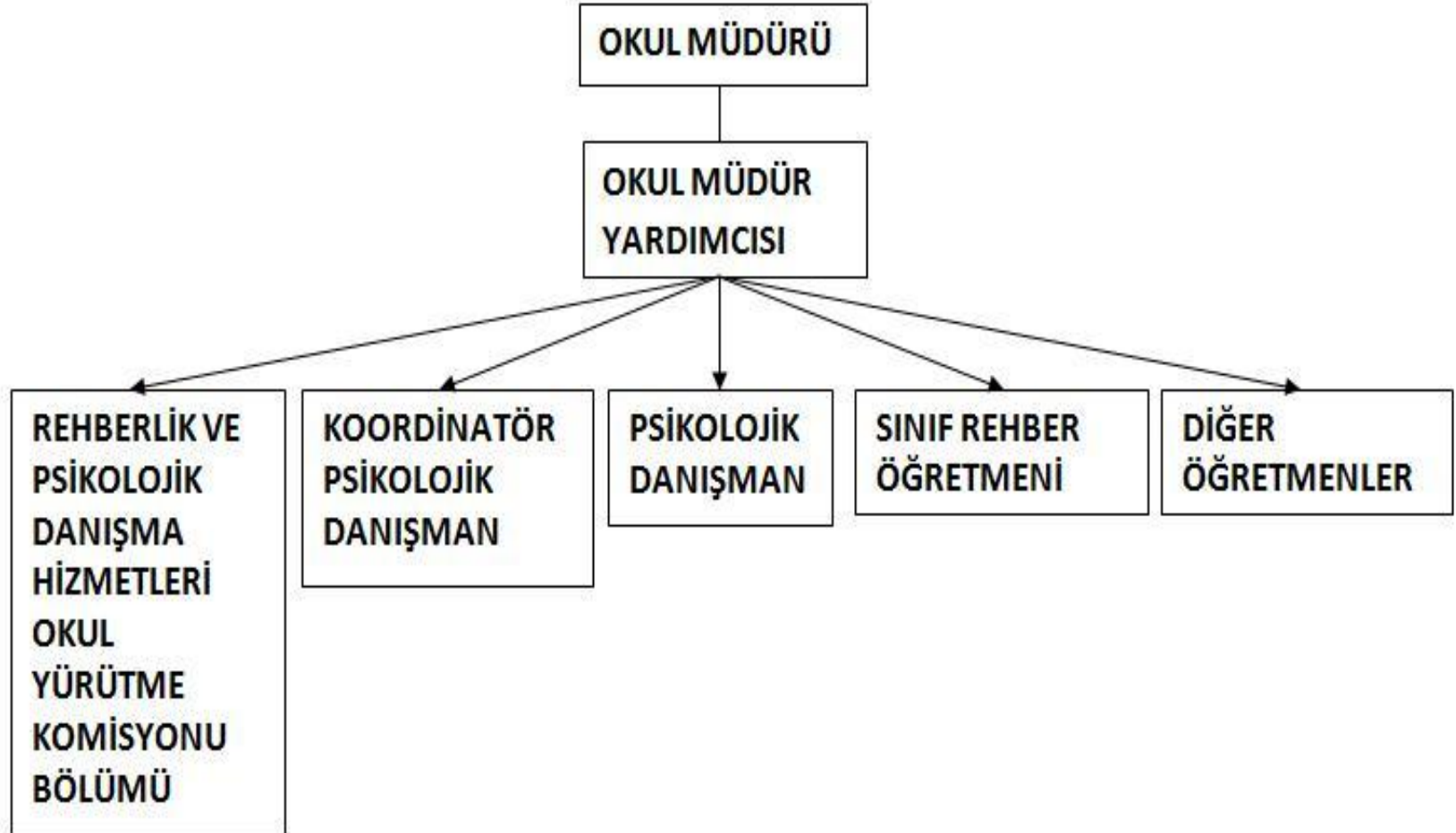

3.Okul Müdürlüğü:

Eğitimde rehberlik hizmetlerinin asıl uygulama sahası hizmetlerin bire bir olarak öğrenciye ulaştığı okullardır. Diğer bütün rehberlikle ilgili merkez ve taşra örgütlenmesi okullarda sunulacak rehberlik hizmetlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesidir.

OKULLARDA REHBERLİK HİZMETLERİ ÖRGÜTLENMESİ

Okul Müdürünün Görevleri:

- ✓ Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sağlıklı yürümesi için yer, araç ve gereç sağlamak.
- ✓ Rehberlik hizmetleri okul yürütme komisyonunu kurup bu komisyona başkanlık etmek.
- ✓ Okulda rehberlik hizmetinin yürütülmesinde gerekli uzman eleman temin etmek için il ya da ilçe milli eğitim müdürlüğünün sorumluları ile temasa geçer. Eğer birden fazla rehberlik uzmanı varsa bunlar arasında işbölümü yapar ve içlerinden birini rehberlik hizmetinin yürütülmesi için koordinatör rehber öğretmen olarak görevlendirir.

- ✓ Okul rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi için yıllık programın hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlar (yıllık programı okul psikolojik danışmanı hazırlar).
- ✓ Okul rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan program ve yürütme planını onaylar ve ekim ayının ilk haftasında, RAM'a gönderir. Aynı şekilde bahsi geçen servisin yıl sonu değerlendirme raporunu incelemek ve bir nüshasını haziran ayında RAM'a göndermek.
- ✓ Rehberlik ve psikolojik danışma servisi işbirliğiyle her sınıfa bir sınıf rehber öğretmeni atar ve bu öğretmenin bir mani olmadıkça sınıf mezun olana kadar sınıf rehber öğretmeni olarak kalmasını sağlamak.
- ✓ Psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmeni ve veliler arasında eşgüdümü sağlamak.

Okul Müdür Yardımcılarının Görevleri:

- ✓ Sorumlu olduğu sınıftaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletmek.
- ✓ Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisiyonunun toplantılarına katılmak.
- ✓ Okul müdürünün vereceği diğer görevleri yapmak.

Rehberlik Hizmetleri Okul Yürütme Komisyonunun Görevleri:

Bu kurul, okul müdürünün başkanlığında, müdür yardımcıları, rehber öğretmenler (okul rehberlik öğretmenleri bu kurulun daimi üyeleridirler), müdür tarafından seçilen her sınıf seviyesinden iki sınıf öğretmeni, yine okul müdürünün seçeceği disiplin kurulu üyelerinden bir temsilciyle okul aile birliği ile okul koruma derneğinden birer kişiden ve öğrenci temsilcisinden oluşur.

Kurul, okuldaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumludur. Okul müdürünün liderliğinde bir öğretim yılı içinde en az üç kez toplanarak okul rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine dair kararlar alır ve değerlendirmeler yapar. Yönergeye göre kurul **şu** görevleri yerine getirir:

- ✓ Okul rehberlik servisinin hazırladığı okulun yıllık rehberlik planını ve çalışma programını inceler ve uygulanması için gerekli önlemleri alır.
- ✓ Rehberlik hizmetlerinin sağlıklı olarak bu plana göre yürütülmesi için okulun her türlü imkanlarının değerlendirilmesini sağlar.
- ✓ Okulda bütün unsurların birbirleriyle sağlıklı uyumlu ilişkiler kurabilmesi için gerekli önlemleri görüşür.
- ✓ Okul rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi esnasında ortaya çıkan aksaklıkları gidermek ya da bu tür olumsuzlukların doğmaması için önlemler almak.
- ✓ Rehber öğretmen bulunmasa da her okulda mutlaka bu komisyon kurulur.

Koordinator Rehber Öğretmenlerin Görevleri:

- ✓ Okul rehberlik servisi ile okul yönetimi arasında koordinasyonu sağlamak, servisin hazırladığı okul rehberlik programını, çalışma raporunu onaylamak ve RAM'a gönderilmek üzere okul müdürüne iletmek.
- ✓ Rehberlik servisinde yapılan rehberlik programları ve etkinlikleriyle ilgili öğretmenler kuruluna bilgi vermek, servisin etkinliklerinde fiilen görev almak.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanlarının Görevleri:

- ✓ İl çerçeve programına dayanarak, kendi okulunun ve ilin özelliklerini dikkate alarak okul rehberlik ve psikolojik danışma servisinin yıllık programını düzenleme.
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin yıllık sınıf rehberlik programlarını yürütmelerinde onlara rehberlik etmek.
- ✓ Eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini planlama, uygulama ve bu konuda sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik etme.
- ✓ Öğrencilerin gidebileceği üst okullar, çalışabileceği iş ve meslekler hakkında bilgi toplamak ve bu bilgileri öğrencilerle paylaşmak.

- ✓ Bireysel rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini standartlara uyarak, gizlilik esasını göz ardı etmeden sunmak.
- ✓ Danışmanlığını yaptığı öğrencilerin, uyum ve gelişim durumlarını takip etmek ve sorunlarını değerlendirmek.
- ✓ Öğrencilerin genel ve özel yetenekleri ile ilgileri, kişilik özellikleri ve bilgi seviyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla test, envanter ve anket gibi psikolojik ölçme araçlarını uygulamak, sonuçlarını alarak dosyalara işlemek, özel ve kişisel bilgileri gizli tutmak.
- ✓ Okul içinde rehberlik hizmetleri için yararlanılacak araştırmalar yapmak.
- ✓ Sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum(oryantasyon) sağlaması için sınıf öğretmeni ile işbirliği yapmak.

- ✓ Okul öğretim programı, uygulanan sınıf geçme ve disiplin yönetmelikleri, bunlarda yapılan değişiklikler ve ihtiyaç duyulan diğer konularda öğrencilere açıklayıcı bilgiler sunmak, duyurular yapmak.
- ✓ Sınıf rehber öğretmenleriyle görüşerek problemlili ve rehberliğe ihtiyacı olan öğrencileri tespit ederek, öğrencilerin, kişisel ve ailevi problemlerinin çözümü için gerekli çalışmaları yapmak.
- ✓ Zeka geriliği ya da üstün zekaya sahip, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri tespit etmek ve koordinatör rehber öğretmene bu bilgileri iletme.
- ✓ Rehberlik hizmetleri ile ilgili kayıtları tutmak, alanıyla ilgili resmi yazılara cevap vermek ve raporlar hazırlamak.
- ✓ Öğrencilerin başarı ve bireysel durumları ile ilgili velilere bilgi sunmak.

Sınıf Rehber Öğretmeninin Görevleri:

Öğrencinin karşılaştığı eğitimle ilgili güçlüklerin, uyumsuzlukların ya da eğitime tesir eden güncel gelişmelerin doğurduğu problemleri çözmesi ve zorlukların üstesinden gelebilmesinde ilk görev sınıf ya da branş öğretmenleridir. İlköğretimin ilk kademesinde rehberlik o sınıfa giren ders öğretmeni tarafından sürdürülür.

Genel olarak sınıf rehber öğretmenlerinin görevleri:

- ✓ Sınıf yıllık rehberlik çalışma planını hazırlamak ve planın bir nüshasını rehberlik servisine vermek.
- ✓ Ders programlarında yer alan rehberlik saatinde sorumlu olduğu sınıfın dersine girmek ve rehberlik servisinin önderliğinde sınıfa eğitsel ve mesleki rehberlik hizmeti sunmak.

- ✓ Rehber öğretmenle işbirliği yaparak, öğrencilere bölüm, alan, okul, seçmeli ders ve meslek seçiminde yardımcı olmak.
- ✓ Rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile işbirliği yaparak, sınıftaki öğrencilerin öğrenci gelişim dosyalarının hazırlanmasına yardımcı olmak.
- ✓ Sınıfa yeni yazılan öğrencinin dosyasını rehberlik servisi ile işbirliği içinde incelemek ve değerlendirmek.
- ✓ Çalışmalarda öğrenciyle ilgili elde ettiği özel bilgilerin gizliliğini korumak.
- ✓ Sınıftaki sorunlu öğrencilerle ön görüşmeler yapmak ya da kişisel ve ailevi sorunlarının çözülmesi için gerektiğinde okul yönetimi, öğretmen ve aileler ile işbirliği içinde çalışmak.

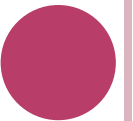

- ✓ Öğrencileri yetenek ve ilgilerine göre kollara yöneltmek suretiyle öğrencilerin eğitsel kol çalışmalarına etkin bir şekilde katılmalarını sağlamak.
- ✓ Okul müdürünün rehberlikle ilgili vereceği diğer görevleri yerine getirmek ve rehber öğretmenlerin çalışma konularına ilişkin yardımlar yapmak.
- ✓ Sınıfla ilgili çalışmaları, ihtiyaç ve önerileri yıl sonunda bir raporla rehberlik servisine sunmak.

Branş/Ders Öğretmenlerinin Görevleri:

Branş/ders öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin en önemli görevi; öğrencilerin derslerine karşı ilgilerini artırma, ilgi ve yetenek alanlarına uygun ortamları düzenlemedir. Ayrıca öğrencilerle empatik yaklaşım, sıcak ilişkiler kurması ve sınıfta güven verici bir atmosfer yaratması da önemlidir.

Okul Rehberlik Programı:

- ✓ Okul rehberlik programı Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin (RAM) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü tarafından hazırlanan "il çerçeve programına" uygun olarak hazırlanır.
- ✓ Okul rehberlik programı, okul rehberlik ve psikolojik danışma servisindeki psikolojik danışmanlarca hazırlanır.
- ✓ Psikolojik danışmanlar okul rehberlik programını görevli oldukları okulun türünü(meslek lisesi, fen lisesli), kademesini(ilk ya da ortaöğretim), kendine has özellikleri ve imkanlarını göz önünde bulundurarak hazırlarlar (Her okula aynı program uygulanmaz).

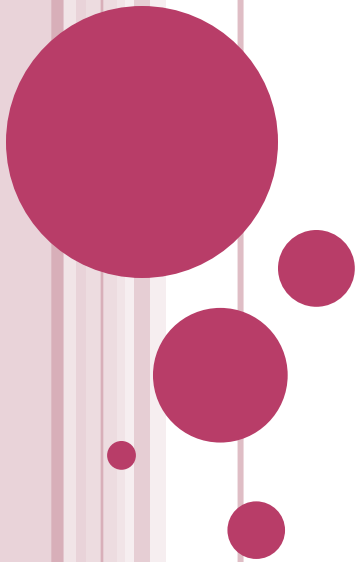
- ✓ Psikolojik danışmanlar hazırladıkları okul rehberlik programını (yıllık rehberlik planı) Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Komisyonu'na (komisyon üyelerinin görüşlerini almak üzere) sunar.
- ✓ Okul yıllık rehberlik planını okul müdürü onaylar.
- ✓ Okul müdürü bu planın bir örneğini RAM'a gönderir.
- ✓ Okuldaki rehberlik hizmetleri bu plana göre okuldaki personelin işbirliği ile yürütülür.
- ✓ Sınıf rehber öğretmenleri görevli oldukları sınıfın yıllık rehberlik çalışma planını bu plana göre hazırlarlar.
- ✓ Okuldaki rehberlik hizmetlerinin okul rehberlik planına göre değerlendirilmesini okul rehber öğretmeni (psikolojik danışman) yapar.

- ✓ Bu değerlendirmenin de bir nüşhası okul müdürü tarafından RAM'a gönderilir.
- ✓ Okul rehberlik programları öğrencilerin ihtiyaçlarına göre her yıl yenilenir.
- ✓ Okul yıllık rehberlik programında okuldaki her öğrenciye yönelik etkinlikler yer almaktadır.

PSİKOLOJİK DANIŞMA KURAMLARI

Psikolojik danışma uzmanı, danışma sürecini işletirken bazı psikolojik danışma teknikleri kullanır.

Psikolojik Danışma Teknikleri:

Açıklama: Danışanın ifade ettiği duygu ve düşünceleri daha anlaşılır hale getirmek için verilen tepkidir. Açıklama duygunun ve içeriğin açıklanması olarak ikiye ayrılır. Danışanın ifade ettiği düşüncenin şeffaflığa kavuşması için yapılır.

Onaylama: Danışanın söylediklerinin anlaşıldığını ifade etmek için geri bildirim verilmesidir.

Duygu Yansıtma: Danışanın ifade ettiği duyguların aynen tekrarlanmasıdır. Duygusal boşalımı (katarsis) sağlar. Empatik iletişimi oluşturur.

Yüzleştirme: Danışanın sözlerindeki tutarsızlıklara, sözleriyle davranışları arasındaki çelişkilere dikkat çekmektir. İçgörü kazandırmaya yarar.

Yorumlama: Danışanın ifade ettiği duygu, düşünce veya yaşantılar arasındaki bağlantıları kurmaktır. Davranışlarının arkasındaki duyguları gösterir. Danışanın derindeki duygularının farkına varmasına yarar.

Destekleme: Danışanın, duygu ve düşüncelerini inceleme, kendini tanıma ve güçlü yönlerini keşfetme konusunda desteklenmesidir.

Cesaret Verme: Danışanı yetersizlik ve değersizlik duygusundan kurtarıp, danışanın kendine güven kazanması amacıyla kullanılmaktadır.

Soru Sorma: Danışanın duygu ve düşüncelerinin daha ayrıntılı öğrenilmesi için kullanılır. Bazen uzun süren bir sessizliği bozmak için de kullanılabilir.

Bilgi Verme: Aslında bilgi vermek psikolojik danışmadan çok rehberlik hizmetlerine özgü bir işlevdir ancak danışan belirli bir konuda bilgi isterse, bu bilgiyi vermekle danışan sorununu çözebilir ya da başka bir yöne çevirebilir. Bu nedenle psikolojik danışman yaptığıının farkında olarak istenilen bilgiyi sağlayabilir.

Psikolojik Danışma Kuramları

Psikanalitik Yaklaşım(Freud):

Bireye Bakış Açısı: Birey kötüdür, çünkü birey doğuştan cinsellik ve saldırganlık dürtüleriyle dünyaya gelmiştir. Bireyin temel amacı cinsellik ve saldırganlık gibi dürtülerini doyurmaktır. Birey bu dürtülerin dengelenmesi sürecinde id, ego, süperego mekanizmalarını kullanır. Denge bozukluğu durumunda birey savunma mekanizmalarına başvurabilir ya da gerginleşip saldırgan olabilir.

Tedavi Yöntemleri: Serbest çağrışım, transferans, hipnoz, rüya analizi ve yorumlama'dır.

Davranışçı Yaklaşım(Watson, Skinner, Pavlow):

Bireye Bakış Açısı: Birey nötr bir varlıktır. Birey zihni boş olarak dünyaya gelir. Davranışlarını yaşantı sonucunda öğrenir. Böylece iyi ve kötüyü öğrenir. Öğrenme uyarıcı-tepki bağlamında gerçekleşir. Çevrenin bireyin davranışları üzerinde belirleyici etkisi bulunmaktadır.

Tedavi Yöntemi: Bıktırma, zıt tepki geliştirme, sistematik duyarsızlaştırma, eşik yöntemi'dir.

Hümanist Yaklaşım(Maslow, Rogers):

Bireye Bakış Açısı: Birey eşsizdir, bireyi eşsiz kılan onun iç dünyasıdır. Birey saygıyı hak eden bir varlıktır. Doğuştan iyidir, eğer daha sonra kötü olmuşsa bunun nedeni; çevresinin onun özsaygı düzeyini düşürmesidir. Bireylerin kendini gerçekleştirme süreçleri tamamlanmalıdır. Bu yüzden bireyin güçlü bir benlik algısına sahip olması gerekir.

Rogers ve Maslow psikolojik danışma ve yaşam için çeşitli amaçlar ortaya koymuşlardır. Kendini gerçekleştiren bireylerin benlik kavramlarında var olan unsurlar:

Gerçekçi algı, Rasyonellik, Kişisel sorumluluk,
Kendine saygı, İyi insan ilişkileri kapasitesi, Etik yaşam

Tedavi Yöntemi: Bu kurama göre, danışma sürecinde danışman ile danışan arasında saygı, içtenlik, dürüstlük, kendini açma, koşulsuz kabul ve empatiye dayalı, eşit bir ilişki kurulmalıdır. Ancak böyle bir ilişkinin kurulması ile danışanın sorunlarına çözüm aranabilir. Danışan ile danışman arasında kurulan bu ilişkiye **rapport** denir.

Varoluşçu Yaklaşım(May, Rank):

Bireye Bakış Açısı: İnsan özgür bir varlıktır. Nasıl biri olmak istiyorsa öyle biri olur. Özünü kendi seçer. Temel kavramı "varoluş" tur. Varoluş özden önce gelir. İnsan önce var olur sonra yolunu çizer. Yaşamı var eden, anlamlandıran, doğada insana yol gösteren insanın kendisidir. Birey yaptığı seçimlerle kendini var eder. Yaptığı seçimlerin sorumluluğunu üstlenebildiği ölçüde de özgürdür.

Geçmiş geçmişte kalmıştır. Gelecek de henüz gelmemiştir. Onun için şimdiyi(an'ı) yaşamak gerekir. Eğer birey geçmişi ya da geleceği yaşamakla uğraşırsa problemler içerisindedir.

Tedavi yöntemi: Bireyin farkındalığının yükseltilmesine, seçimlerinin sorumluluğunu üstlenmesine, özgür varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak.

Bilişsel Yaklaşım:

Bilişsel yaklaşımçılar bireyleri üç yöntemle ele alır.
Bunlar:

Gestalt Yaklaşımı(Kofka,Köhler, Wertheimer):

Bireye Bakış Açısı: Birey bütün olarak değerlendirilir. Bireyde psikolojik problemler var ise bireyin etkileşim içerisinde olduğu her şey (sosyal yaşantı, alışkanlıklar, geçmiş yaşantılar vb.) gözden geçirilmelidir. Çünkü bireyin yaşantısı tüm bunlardan etkilenmektedir.

Tedavi Yöntemi: Rol oynama, farkındalık, duygularını söyle vb.

Seçim Teorisi(Gerçeklik Terapisi)(Glasser):

Bireye Bakış Açısı: Bireyin Temel amacı başarılı bir kimlik kazanmaktır. Başarılı kimliğe ulaşabilmek için sağlıklı seçimler yapmaları, sorumluluklar alarak başarıyla yerine getirmeleri gerekmektedir. Birey gerçeklerle yüz yüze kalarak kimlik geliştirebilir.

Tedavi Yöntemi: Yüzleştirme, sorumluluk eğitimi, gerçekleri kabul etme terapi

Akılcı(Duygusal) Yaklaşım(Ellis):

Bireye Bakış Açısı: Birey hem aklına hem de duygu ve düşüncelerine göre davranır. Akılcı olmayan duygu ve düşünceler ruhsal yapıyı bozar. Bireyin düşünceleri, duyguları ve davranışları karşılıklı olarak birbirini etkiler.

Tedavi Yöntemleri: Doğru düşünme stratejileri

Transaksiyonel Analiz(TA) (Berne):

Bireylerin diğer bireylerle ilişkilerinde nasıl bir iletişim kurduğunu ve nasıl davrandığını açıklamaya çalışan bir psikolojik danışma kuramıdır. Temel kavramları; yaşam pozisyonu, yaşam senaryoları, temas, ego durumları, tamamlayıcı transaksion, çapraz transaksion, gizil transaksiondur. Sonuç olarak kişinin seçtiği yaşam pozisyonu ve yaşam senaryosunun danışma sürecinde ortaya çıkarılması önem taşır.

